

ֆաղափախան տախրէլէրէ հասր էտիւմիշ տիր: Լաքին տիգգաթ օլունսուռն քի, ճիւղիկէ կըթա- կան, ճիւղիկէ բարեգործական, ճիւղիկէ Ազգ. քաղաքական մէսէլէլէրտէ գործակցութիւն թաւ- սիյէ օլունմայօր: Անճագ պունլարստան՝ իշինեկ կրօնական պոչլունմայան մէսէլէլէրտէ իթիլաֆ թաւսիյէ օլունսուռն:

Պունու պիր ազ իգահ էտէլիմ: Կրքական մէսէլէլէրի էլէ ալըրսագ անըն պազը ճիհէթլէ- րինտէ տինի ունսուռ վար, պազըլարընտա հօգ տըր: Մէսէլա ֆէնի տէրսլէրին փրօկրամըն- տա եախօտ թիճարէթ եա սէնայի մէքթէպլէ- րին իտարէսինտէ եախօտ էրմէնի գրականու- րիւնըն իլէրի կէթիւրմէք իշին օլան թէ- չէպպիւլէրտէ տինի ունսուռ հօգ տըր: Լաքին մանկապարտեկտէն պաչլայարագ, իտաթիլէրի- միգէ վէ գօլէճլէրէ վարանատէք անլէրտէ տինի թալիմ մէմուլ օլունտուղունտան կրքա- կան մէսէլէլէրն պու ճիհէթլինտէ տինի ունսուռ մէվճուտ տըր: Իմօի պալատաքի թահտիտ իգթիզասընտան պու սօնրաքիլէր օ իթիլաֆ- նամէ իշինտէ միւնտէրիճ օլապիլմէք իշին էվլէլա պու տինի ունսուռա տաիր իքի թա- րաֆըն պիր անլայըչա կէլիպ, օ մէսէլէլի հէր իքի թարաֆա մագպուլ պիր սուրէթտէ հալլ էթմէլէրի իճապ էտէր:

Բարեգործականը էլէ ալալըմ: Մէս. Հայ. եթիլմէլէրի գալըրմագ պիլաֆարգ հէր պիր Հայըն վազիֆէսի տիր: Վէ չիմտի էյէր պիր ատէմ եթիլմէլէրէ հիշ տին թալիմ օլունմամագ չարթըլա 1000 լիրա թախաիս էթսէ, պունըն իտարէսինտէ տինի ունսուռ հօգ տըր: Լաքին պաչգա պիրիսի եթիլմէլէր Լուս. քիլիսէ ու- սուլունտա, եախօտ Բող. ուսուլտա տինի թա- լիմ վէրիլմէք չարթըլա պիր գաչ պին լիրա վէրիլ իսէ պուրտա իշին իշինէ տինի ունսուռ կիրմիշ տիր: Իթիլաֆնամէ օ խուսուստա իթիլիհատը մէճպուրի սայմագ:

Ազգային-ֆաղափախան մէսէլէլէրի էլէ ալա- լըմ: Օսմ. փարլամէնթօյա մէպուս ինթիխապ օլունաճագ, պունտա ճիւմլէ Հայլար աշնի տէ- րէճէտէ ալագատար տըրլար, վէ տինի ուն- սուռ հօգ տըր: Լաքին էյէր կէօրիպիւրսէ քի պիր միւնասիպ գանճիսա՝ Բող. օլտուղու իշին էքսէրիյէթին եանի Լուս. լարըն րէյի օ գանտիտայա մուխալիֆ պուլունուլօր, պու- րատա իշին իշինէ տինի ունսուռ կիրմիշ օ- լուր:

Ազգ. Սահմանադրութիւն տան ճիւմլէ Հայ-

լարըն միւսավի սուրէթտէ իսթիֆատէ էթմէսի թաւսիյէ օլունուր, վէ ֆիլվազը ադալլի պու- նուն տինի ունսուռ տէրճ էլլէմէտիյի զանն օ- լունապիլիր: Լաքին հագիգաթը հալ էօյլէ տէյիլ տիր: Ազգ. Սահմանադրութիւն էսասէն Լուս. քիլիսէսինին հուզուղունու մուհաֆազա էտէճէք օլան պիր գանունամէ տիր: Կղերա- կանլարըն անտէ էփէյի հիսսէսի վար վէ անըն պիր չօգ նիզամլարը Լուս. քիլիսէսինին միւլք- լէրինէ, սէրմայէսինէ վէ ազալարընա ախտ տիր: Շու հալտէ Սահմանադրութիւն տախի գործակցութիւն մէյտանա կէթիլմէք իշին անա ալագատար օլան տինի մէսէլէլէրճէ իթիլաֆ լազըմ կէլիր:

Տիկէր պիր խուսուսը տահա հիսապա ալ- մալըլըզ: Ազգապետարան՝ Փրօթէսթանթլարը այրը ֆաղափախան պիր պէտէն, եանի Հայ ազգըն- տան այրը պիր միլլէթ թանըյարագ թէչքիլ օ- լունմուլ օլան պիր հէյէթ տէյիլ տիր: Հայ Բող. եինէ Հայ միլլէթինին ազասը տըր, օ Հայ օղլու Հայ տըր: Լաքին մէզէպի խու- սուստա քէնտի միլլէթինին էքսէրինին մէն- սուպ օլտուղու իշինէսէն այրըլարըն իշին պու մէմլէքէթին սիյասի թէրթիպի իգթի- զասընտան, քէնտինին տին իլէ ալագատար օլան հուզուղունու մուհաֆազա վէ միւտաֆաա իշին իհտաս օլունմուլ պիր հէյէթ տիր: Պու սէպէպտէն Ազգապետարանտա տախի տինի պիր ունսուռ պուլունտուղունտան անըն ու- մուրը տա պու իթիլաֆնամէ իշինէ տիւլմէ- յօր:

Էօյլէ իսէ պու իթիլաֆնամէնին սաիտէսի նէ՞ տիր վէ Փաիտէսի նէ՞ տիր:

Պու իթիլաֆնամէ պիր էսաս, պիր սկզբունք թէէյիտ էտիյօր: Օ տա չու տըր քի, Հայ ազգը- նըն ճիւմլէ էֆրատը, տինի հայաթլարընտան մատա պիր տէ սըրֆ ազգային հայաթա մալիք տիրլէր, վէ տինի ճիհէթտէ այրը տուրմալարը զարուրի օլսա պիլէ, սըրֆ ազգային օլան ճի- հէթտէ միւմքին մէրթէպէ միւթթէհիտ պուլուն- մալարը վաճիպ տիր վէ խայրըլ տըր: Մէզ- յիւր իթիլաֆնամէ իշին պու մէպտէյի թէէյիտ էտիյօր:

Շու պիր էմրի վազը տըր քի, Ազգային հայաթըմըզըն պիր ճիհէթինտէ եանի տինի հայաթը վէ վիճտանը հիւրը պրագարադ տինի օլմայան խուսուսլարտա գործակցութիւն էթմէք ճիհէթինտէ էփէյի վազթտան պէրու էրմէնիլէր արասընտա պիր մէյլ կէօրիպիւլէքտէ տիր: Հա-

միտին թէպտտիւրինտէ, գըթալարտա, մէշ-
րութիւյթ իլանընտան պէրու միւրուր էտէն
միւտտէթաէ վէ էնվար սըրալարտա ֆարզը
յարանուանորթիւնլարա մէնտուպ օլան Հայլար
արասընտա պիր թէպվիւն կէօրիւմիւն վէ հէր
թարաֆտան օ թէշվիւ գտիւմիւն տիր: Վէ իւ-
միտ էտէրիւ քի եաւաշ եաւաշ Օսմանլը մէշրու-
րութիւյթի վէ գանուըն էսասիսի տախի ճիւմլէ
Օսմանլըլար տին խուսուսուընտա հուրր պրա-
գարագ, միլլի վէ սիյասի հայաթըն Ամէրիգա-
տա վէ սաիր մէտէնի մէմլէքէթլէրտէ օլտու-
ղու կիպի սըրֆ միլլի վէ սիյասի օլարագ նէ-
մա պուլմասընա միւտաատէ էտիլէճէք տիր: Օ
վագթ հիւքիւմլէ հէր տին ու մէզնէպին թա-
պիլէրինի աշնի սուրէթտէ մուհաֆազա էտիպ
պու տին տաւալարընա խիթամ վէրէճէք
տիր:

Մէզքիւր իթիլաֆնամլի իմզալամագտա
մագսէտ իշթէ պու գործակցորթին էսասընը
թէէլիտ էթմէք վէ ճիւմլէ էրմէնիլէր արա-
սընտա մէզնէպի հայաթա միւտաալալէ էթմէ-
յէրէք միլլի հայաթը իսլահա չալըշան միւշ-
թէրէք պիր ուխուվլէթ հուսուլուընտա թէշվիւ
էթմէք տիր:

Պու գործակցորթին վէ պու ուխուվլէթ նէ-
վասըթալարա վէ նէ տաիրէտէ գապիլ իւլ
իճրա օլուր, հէր իքի ճէմտաթըն մէնաֆիի նա-
սըլ թէէմին էտիլէպիլիր: Պուլար մէսուլ վէ
նէրկայացուցիչ հէյէթլէր վասըթասըլա հալլ ու
թէսվիլէ օլուսաճագ մէսէլէլէր տիր:

Վարդապ պու իթիլաֆնամլին մանասը պա-
զըլար թարաֆնտան հանլըշ անլաշըլար: Մէս.
կէշէն կիւն ժառանակ տա պիր մուխապիր պիր
եէրտէ Փրօթէսթանթ գատընլարըն Լուս. գա-
տընլարա տին մէսէլէլէր իւզէրինէ գօնուշ-
մասընը պու նէվ իթիլաֆա մուղայիր պիր
մուսմէլէ իմիշ կիպի թագպի հէթտի, հալսոտ
Բիզանդիոն կէօյա Բողլար էրմէնի քիլիսէ-
սինին ումուրուընա դարըշաճագլար իմիշ կիպի.
պէօյլէ պիր թէշէպպիւսին էօնիւնիւ ալմագ
իչիւն հօլլար կէօսթէրմէյէ չալըշտը: Պէլքի
պազը Փրօթէսթանթլար տա Ազգ. ժողովա
Երեսօթիսան սէշիւմէյէ հազըրլանըյօրլար: Լա-
քին պուլլար հէֆ սու ի թէֆէհիւմ նէթիճէսի
տիր:

Իթիլաֆնամլին եէկիանէ մագսէտի, հէր
իքի ճէմաաթլարըն «Իշխանորթին» լարընա,
հանի սէլահիյէթտար ներկայացուցիչլէրինէ
թաւսիլէ էթմէք տիր քի, էրմ. միլլէթինին
ֆարզը մէզնէպէ ախ օլան հալսոտ հիշ պիր
մէզնէպէ ախ օլմայան ազալարընըն արա-
սընտա տահա-գիյատէ իթիլաֆ վէ գործակցոր-
թին հասըլ էթմէյէ վէ պուընու իչիւն միւ-
նասիպ հօլլար պուլմագա չալըշտընլար:

Պուընտա հիշ պիր թարաֆըն թէլաշ էթմէ-

սինէ լուզում հա միւնասէպէթ հօգ տըր: Հէր
քէս քէնտի տին հայաթընա տիգգաթ էտիպ,
ինանտըղը հագիգաթլարը թէրվիճ էթմէք
սէլահիյէթիլէ միւքէլլէֆ տիր: Լուս. քէնտի
քիլիսէ արարողորթիւնլարըն վէ աւանդորթինը-
նը իսթէտիլի կիպի իտամէ հա իսլահ էտէր,
Փրօթէսթանթ քէնտի իթիգաա վէ փէյլամընը
իսթէտիլի կիպի վագ վէ նէլը էտէր, «Ազաւա-
կան» (հանի տինսիլ) տախի քէնտինճէ ինան-
տըղը հա ինանմատըղը չէյլէրի իլան էթմէյէ
հուրր տըր: Լաքին ճիւմլէմիլ պիր միլլէթին
էվլատլարը օլտուղումուզ հալտէ, հօգ մը տըր
էյլէ մէսէլէլէր քի, անլէրտէ հէֆիմիզին տէ մէ-
նաֆիի վէ հնրհրհսուը միւթթէհիտ տիր: Էօյլէ
մէսէլէլէրտէ նի՛չիւն պիրիպիրիմիզէ հարտըմ
էտէմէյէլիւմ: Կուսակցակալար պիւթիւն միլլէ-
թին նասիպինի էլլէրինէ ալմագա չալըշտը վէ
պաղէն տէ անը ուշրուլարա տօղրու կէօ-
թիւրիւր իքէն նի՛չիւն պու խուսուստա Հայ
Բողլար քէնտի լէյլէրինի միլլի հայաթտա
հիսս էթտիրմէսինլէր: Միլլէթիմիզին թալիւմ
ու թէրպիլէ ումուրուընտա տինսիլքիւք պէլլի
պիր թէէսիր իշէթմէյէ պաշլամըշ իքէն, նի՛-
չիւն տինտար Լուսլար տինտար Բողլար իլէ
պէրապէր պիր իթիլաֆագ հասըլ էտէրէք, պու
մէյլէ պիրիքտէ մուգալէմէթ էթմէսինլէր:
Բողլար նի՛չիւն միլլէթին էքսէրիյէթինի թէշ-
քիլ էտէն պիրատէրլէրինին կէօնէնտիլի իմ-
թիյազլարտան իսթիֆատէ էթմէսինլէր: Պու նէվ-
տէն պիր չօգ մէսէլէլէր զիքը էտիլէպիլիր:

Պիզ չախսէն սէվինիքիլ քի, Բողլ. ճէմաաթ-
լարտա քէնտի տինի գանըլարը իչիւն զայլուր
քիմսէլէր պուլուընուպ, պուլար, Ինճիլի հա-
րէքէթէ մուզիրր տիր տէյու զաննն էթտիք-
լէրի գտարալարը, վէլէվ անլէրի՝ սէվիլ
հիւրմէթ էթտիքլէրի քիմսէլէր պիլէ վէրմիշ
օլտալար, մուսալէզէյէ հազըր տըրլար: Ֆագաթ
իւմիտ էտէրիլ քի պու զայրէթ սալթ մուս-
խէզէ տէրէճէսինտէ գալմայըպ ֆաալիլէթ
կէօսթէրիլ, վէ պու հօլ իլէ մէյտանա կէ-
թիլիմիշ օլան մէսէլէնէն տէ սաքին պիր հիսս
վէ վասի պասար իլէ հալլ ու թէսվիլէսինէ սայ
էտիլիր:

Պիզ Միւլթիւն մէճիսլէրիմիզին նագարը
տիգգաթընը պիզճէ էհէմմ օլան վէ իսթէր իս-
թէմէլ հալլ էթմէյէ մէճպուր օլաճաղըմը պիր
մէսէլէյէ ճէլպ ու տալլէթ էտիյօրըլ: Պագալմ
պուընու տա Ազգապիտարան մէսէլէսի կիպի
մինտէր ալթը էտէճէքլէ՛ր մի, հօգսա ճիտտէն
իչի էլէ ալըպ, հէմ պուընու հէմ տէ Ազգա-
պիտարան մէսէլէսինի հալլ էտէճէքլէ՛ր մի:

Գ. Գ. Գ.

ՊԱԼԸ ՔԷՍԻՐ

Թարիֆ Էտեճեյիմ շէհր՝ Սիւստա եւ Ար-
ժէնթինտէ պիր հէր տէյիլ տիր։ Անատօլու-
նուն շէմալը չարգ քէօչէսինտէ, Մարմարա
իլէ Ագ տէնիլ արասընտա՝ Իզմիրտէն Սօմա
իւզէրի կէչիլ Պանտըրմայա կէլէն հէնի շըմէն-
տըֆէր խաթթը իւզէրինտէ պիր միւթէսար-
ըրֆըզ տըր։ Նէֆս շէհր 25 պին վէ միւթիւն
սանճագ՝ 8 գազա 10 նահիյէսի վէ 420 փարէ
քէօյիլ իլէ, 450 պին նուֆուս էհալիյի հալի
տիր։ Էհալինին էքսէրիյէթի Իսլամ օլուպ կէ-
րէք էսքի կէրէք Պալգան մուհարէպէլէրինտէ
Բուսէլիտէն կէլիլ Չանագգալէ պողազընտան
Ասիա թարաֆընա կէլէն մուհաճիրլէրին չօղու
պու հէվալիտէ եէրլէշմիլ տիր։ Երինէ տէ թամմ
պիր Թիւրք շէհրի տիր։ Մահսուլաթա կէլին-
տիքտէ պիր հէրլինին տէտիյի կիպի, պուրասը
սէնէլէրճէ մուհասէրէ օլսա իչինտէքի մահ-
սուլը իլէ կէլինէպիլիր։ Խաթրա կէլէն սայքի
հէր մահսուլ վար տըր։ Սէնէվի տախիլտէ
սարֆ օլունանտան մատա իխրաճ օլունան
մահսուլաթ Աֆիօն 33 պին օգգա, խաշխաշ 2
միլիօն, արփա 3 միլիօն, միսիր 2½ միլիօն,
նօհուտ 600 պին, սուսամ 300 պին, փազլա
պիր միլիօն, մազը 30 պին, չալտար 2½ մի-
լիօն, փալամուտ 3½ միլիօն, փամուզ 200 պին,
հափաղը 100 պին օգգա տըր։ Պուրատան
մատա պիր միլիօն ղուրուչլուզ եումուրթա վէ
50 պին տէրի իխրաճ օլունամագտա տըր։ Ճա-
գաթ պու սանճաղըն պաշլըճա մահսուլու վէ
սէրվէթի գէյթուն հաղը տըր քի քիւլիյէթլէ
իխրաճ օլունամագտա տըր։ Մէյվէլէր ղայէթ
պօլ վէ մէպգուլ տըր։ Պուրատան իսթանպօլա
կիթմէք իչին 3½ սաաթ շըմէնտըֆէր 3½ սաաթ
վափօր եօլնուլուղու քեաֆի իքէն, իսթանպօլ-
տա 3—4 ղըշա սաթըլան գալուլար, գար-
փուզլար պուրատա 10ար փարայա սաթըլ-
մագտա վէ հըղընլար իլէ տիւքքեանլար էօ-
նիւնտէ գալմագտա տըր։ Չիրա նագլիյէ իչին
լաղըմ օլան թէսիլաթ վէ թարիֆաճա թէր-
թիպաթ հափըմամըշ տըր։

Պալը Բէսիրտէ էն ղիյատէ տիգգաթըմըզը
ճէլպ էտէն շէյ էմիլիյէթ մէսէլէսի իտի։ Չար-
շուտա տիւքքեանլար՝ կիճէ հալընըզ պիր ճէ-
մէքեան իլէ գափալը օլուպ, քէֆէնք եօզ
տըր։ Պէօյլէճէ 500—1000 լիրալըզ էմվալը
կէօրէրէք կէլէրսին։ Բէօյլիւ հաֆթատա պիր
տէֆա մահսուլունու կէթիրիլ պազար մա-

հալինէ տէօքիւյօր վէ օ հաֆթա սաթամազ
իսէ, անը օրատա պրագըպ էվինէ կիտիյօր վէ
էրթէսի հաֆթա կէլիլ սաթըյօր։ Մահալլէտէ
կէլէր իքէն գափուլարտա ինէք, քէչի, մէր-
քէպ պաղը կէօրիւրսին, կիճէ կիւնտիւզ օրա-
տա տուրուլար վէ քիմսէ կէօթիւրմէզ, Իս-
թանպօլուն Ղալաթա հանքէսիճիլէրինին, Պէյ-
րուլթ հայտուտարընըն վէ Նափօլի Չինկեա-
նէլէրինին գուլաղը չընլասըն, չու ֆարգ վար
քի պունլար ճէպինտէքի չըգտանըն իչինտէքի
փարայը վէ կէօմլէյինտէքի փիւրէյի պիլէ չալար-
լար։

Էհալի Իսլամ վէ Բրիսթիան պիր պիրի իլէ
սօն տէրէճէ մուհապպէթ վէ լէթաֆէթ իլէ
հաշայօրլար։ Պիր թահգիրամիլ սէօզ հա թէ-
արրուզ վուզու պուլմայօր։ Վազաա տէնիլ
զըյըսը շէհրլէրինէ մախսուս եէնիլիքէր հալա
իտխալ օլունմամըշ, Իսլամ էսքի Իսլամ, Բը-
րիսթիան էսքի Բրիսթիան օլուղու կիպի, պիր
սինօմաթօղրաֆ րուխսաթը պլմապ էփէյի կիւճ-
լիւյէ թէսաաթիւֆ էսիլիյօր իսէ տէ, պու էսքի-
լիքտէ օլան ախապ վէ մէտէնիյէթի՝ տօղրուսու
տահա չօգ սէվտիմ։ Պիլա չիւպէն ախազսըզըզ
իլէ կէլէն եէնիլիքտէն պու էսքիլիք տահա
չօգ միւրաճճահ տըր։

Պուրայը վէ տիկէր Անատօլու շէհրլէրինի
կէզիլ էհալի իլէ իւլֆէթ էյլէտիքճէ պիր պէօ-
յիւք հագգսըզըզա գարշը ֆիքրիմ իսեան է-
տէր։ Իսլահաթ սէօզիւ օլուղուճա՝ պու էհալի
իսլահ օլմազ կիպի պիր ֆիքր սարֆ էտիլիր,
վէ հաթթա իսլահաթ թէչէպալիսինտէն թէհ-
լիքէ մէյտանա կէլիլ հօլու թէհտիտ էտիլիր։
Պու սէպէպտէն Թիւրքիա էհալիսի ալէլիսուսու
Թիւրքլէր պարպար տըր կիպի տիւնեայա պիր
թէհսիր վէրիլմիշ տիր։ Նէ՝ պէօյիւք իֆթիւրա,
իսլահը գօլայ գապուլ էտէն պիր գալմ վար
իսէ օ տա Անատօլու էհալիսի տիր։ Նէ՝ գա-
տար հալիմ, սալիմ վէ սատէտիլ տիրլէր։ Պիր
ֆէնալըզ վար իսէ իսլահաթա վէ էյիլիյէ գօ-
լայ կէլտիքլէրի կիպի ֆէնալըզա տախի էօլէճէ
գօլայ տիւշմէլէրի տիր։ Վէ պու հալլէրի սու ի
իսթիմալ օլունմուշ տըր։ Բէնտի հալլէրինտէ
պրագըլտըղընտա քէմալը սիւքիւն վէ մուհապ-
պէթ իլէ հաշայան պու էհալի՝ պիր պիրինին
պողազընը քէսէճէք տէրէճէտէ թահրիք վէ
թէչիլիք էտիլէպիլիր։ Պու մէմլէքէթտէ հէր նէ
ֆէնալըզ օլմուշ իսէ, հալընըզ սու ի իտարէ
սէպէպինտէն օլմուշ տըր։ Նէ՝ աճայիլ տիր
քի էհալիյի պէօյլէճէ մաղաուր էտիլ պաշտան

չըգարան միւսթէպիտէր՝ քէնտիլէրի մէսուլ վէ միւսէպպիպ օլտուգլարը հալտէ պիւթիւն գա- պահաթը սէֆիլ էհալիւնիւ իւզէրինէ հիւքլէթ- միչլէր տիր: Իշթէ պու սէպէպաէն Իսլամ է- հալի իքի գաթ մաղտուր օլմուշ տըր: Շիմաի Իսլահաթ մէսէլէսի գուվլէթլի սուրէթտէ մէվ- զուը պահս օլուր իքէն կինէ պու սէրմայէ սարֆ էտիլիօր, «էհալի Իսլահաթա մուսալէ- ֆէթ էլէր, եախօտ ֆէնալըգ զուհուր էտէր», կիպի սէօզլէր Իսթիմալ էտիլիօր: Պու քիւլլէյն մուղայիր ի հաղիգաթ տըր: Պու մէմլէքէթ պիր ալսա, պիր սէնէտէ Իսլահ օլուր, եթէր քի հիւսն ի նիյէթ սահիպի զաթլարա իրչատ օ- լունսուռլար: Շիմաիքի հիւքիւմէթտէն պու հիւսն ի նիյէթ վէ իճրաաթը պէքլէմէյէ հէր սուրէթլէ հազըմըմըգ վար տըր:

Պալը Բէսիրտէ 800 խանէ Լըմէնի վար տըր: Կիւզլէ պիր քիլիսէ վէ օղլանլար վէ զըզլառ մէքթէպի տախի վար տըր: Կէնճէր արասընտա շէվգ իլէ մէարըֆ իչիւն չալըչան- լար տա վար տըր: Մաէթթէէսսիւֆ հէր եէր- տէ օլտուղու կիպի պուրատա տախի Լրաւակ- ցուքիւն մէսէլէսի մէվճուտ տըր: Պու կիպի թէֆրիգանըն ըէգապլէթ սաֆիլէյէ միլլէթլիմիզէ ֆախաէլի օլտուղունա ինանըրըգ, էյէր հիւսն ի սուրէթլէ Իսթիմալ օլունսա, ֆազաթ չօգ տէֆա նիզա վէ միւսմանաթա պատի օլուր: Պունուն ուֆագ պիր միսալը հուրուֆաթ իխ- թիրաընըն Յոքեւեան զիյնէթի իճրասը թէչէպ- պիւսինտէ կէօրիւլալ: Պու թէչէպպիւսիւն Դաշնակցական եա Հնչակեանլար թարաֆընտան օլմասը մուսալէֆէթէ պատի օլտու վէ անճագ Պանտըրմատան Առաջնորդ Սըրազանըն կէլմէսի մէսէլէյի թէսքին էլլէտի: Մէքթէպլէրին իտա- ըէ մէսէլէսինտէ պու թէֆրիգա միւնաղաայա սէպէպ օլմագսա տըր: Քիւաճքի պունլար հիչ օլմագսա վէ միլլէթ պիր մէրքէզ վէ գուվլէթ իլէ իտարէ օլունսա տա Բարեգործական վէ Միացեալ կիպի թէչքիլաթա էնէմմիյէթ վէրիլսէ տահա զիյատէ ֆախաէլի օլուր զանընտա իլ:

Պալը Բէսիրտէ պէշ օն խանէ Փրօթէսթանի տախի վար տըր: Քիլիսէլէրի հօգ իսէ տէ ճէ- մաաթտան Ասատուրեան էֆէնտիլին հիմմէ- թիլլէ խուսուսի պիր մէքթէպ քիւչատ էտիլ- միշ տիր, վէ դայէթ ֆախաէլի օլուր: Քիւաճ- քի պուրայա գուվլէթ վէրիլիպ պիր կիւզլէ մէքթէպ թէէսիս էտիլսէ, հէր եէրտէ օլտու- ղու կիպի Ազգային մէքթէպլէր իլէ հան հանա մուհապպէթլէ իլլէյէրէք վէ ազ չօգ ըէգապլէթ մէյտանա կէթիրմէք իլէ չօգ ֆախաէլի օլուր իտի:

Ա. Ս. ՆԱԳԻԱՇԵԱՆ

ԱՀՂԱՆ Ը ՀԱՋՐԻԷ

Տեղիքդիւր վէ Շարգի Անասոյա. — Բուսիա հիւքիւմէթի Շարգի Անատուր Իսթիլասընը հազըրլամագ ֆիքրինտէ տէյիլ իսէ — քի պէօյլէ պիր ֆիքրի օլմատըղընա ինանըրըգ — նէ՞ իս- թէյէպիլիւր, Իսթէյէճէյի եէկեանէ շէյ օրալար- տա սիւքիւն վէ ասայիչին թէէմին էտիլմէսի տիր: Ֆազաթ պու սիւքիւն վէ ասայիչի թէէ- մին էթմէք չարէսի պիզիմ հագգը հաքիմիյէթ վէ Իսթիլալըմըգա թէճալուգտա, Շարգի Ա- նատուր վիլայէթլէրինէ պիր էվրօփա գօնթ- րօլը վազ էթմէքտէ՞ մի տիր, եալըլաճագ իս- լահաթա պիր էվրօփա գօնթրօլը շէքլի վէր- մէյէ գալըըմագ՝ օ իսլահաթը տահա պաշլան- ղըճընտան ագամէթէ մահքիւմ էթմէքտէն վէ հիչ պիր զէման Շարգի Անատուրայա սիւքիւն վէ ասայիչ կէօսթէրմէմէքտէն պաշգա պիր մանա իֆատէ էթմէգ: Չիւնքի պիզ եալըլաճագ շէյ- լէրտէ նէ գատար խաֆիֆ վէ եալըլը պիր շէքլտէ օլուրսա օլուն, պիր էվրօփա գօնթ- րօլը օլտուղունու կէօրիւնճէ, օնա գարչը գալպ- տէն տիւշմէն օլաճաղըգ, պիզ օնլարը սէվէ սէվէ վէ Իսթէյէ Իսթէյէ դապուլ էթմէգսէք, գապիլ տէյիլ օ մաքինա իլլէյէմէգ: Օնտան սօնրա Շարգի Անատուրտաքի Միւսլիմանլա- րըն հիչ տալըղուսու, գալպի վէ ըուհու հօգ մը տըր: Օնլար թա՞ մը տըր քի պիր էվրօփա գօնթրօլընըն աճըսըն հիսս էթմէսինլէր վէ պունուն միւսէպպիպլէրի ատտ էտէճէքլէրի ատէմլէրէ գարչը նէֆրէթ տուլմասընլար: Պինաէնալէյի Շարգի Անատուրայա պիր էվ- րօփա գօնթրօլըյա կէլմէք՝ օրալարա պիր չօգ մէվատտը միւլթաիլէ տօլտուրուպ արալա- րընտա աթէչլէ կէզլիմէքտէն պաշգա պիր շէյ տէյիլ տիր: Պունու էվրօփա տիփլօմաթլարը վէ օ գատար տուրպին վէ թէճրիպէտիտէ օլան Բուս տիփլօմաթլարը նա՞սըլ թագտիր էտէմէգ: Սօնրա, թապիի թիւքիւս պէօյլէ պիր գօնթ- րօլ գապուլ էթմէյէճէք տիր: էվրօփա միւլթ- թէֆիգ պուլունուրսա պունու պիզ գապուլ էթտիրմէք իչիւն թէտապիր ի զէճրիյէ վէ թագիիգիյէյէ թէվէսիւլ լաղըմ կէլէճէք տիր: Պու թէտապիր նէտէն իպարէթ օլապիլիւր: Ղաղէթալարըն նէչրիյաթընա պաղըըրսա պիզի թագիիգ իչիւն Իսթիլալագ օլան ինթիյաճը- մըգտան Իսթիֆատէ էթմէք Իսթիյօրլար, հալ պու քի պիզ Իսթիլըրաղըմըգ Ֆրանսատան ագտ էտէճէյիգ: Ֆիլան վէ ֆիլան տէվլէթլէ-

րին Թիւրքիայը թէղլիլ էթմէք, աճիզ պրագմադ մագսէտիլէ թաղիպ էտէճէքլէրի պիր էմէլին իճրա մէմուրլուղունու էթմէք վաղիֆէսի Ֆրանսաճա խօշ կէօրիւլէճէք մի տիր: Ֆըրանսա էվրօփանըն ճէլլատը օլմագ րօլունու զանն էթմէյիզ քի զապուլ էտէպիլսին: Պիզ Ֆրանսանըն մէրտլիյինտէն՝ սէօղիւնտէն տէօնմէք, իմզասընը ինքեար էթմէք կիպի պիր հարէքէթ հիչ պիր զէման պէքլէմէյիզ: Պու հալտէ էվրօփա պիզի նէ՞ իլէ թագեիզ էտէճէք տիր: Եւղտէ տէօրթ կէօմրիւք ըէսմինէ, ինհիսարլարա վէ սաիրէյէ մուվաֆագաթ էթմէմէք իսէ պիւթիւն պու չէյլէր Թիւրքիայա պէտ ի հալա օլարագ վէրիլմէյօր, մուհարէպէտէն սօնրա Թիւրքիանըն թէէմին ի ինքիչաֆը իչիւն պիզէ մուվալէնէթ ի մալիյէտէ պուլունուլաճաղընա տաիր ըէսմէն վէրիլէն վատլար հալա գուլագլարըմըզտա չընլատըղը հալտա, էն թապիի օլան պաղը թէտապիր ի իզթիսատիյէյի իթթիխագ էտէպիլմէք հագընը պիլէ՝ ալարճա միւզաքէրէլէր վէ պիլ մուգապէլէ պիր չօգ միւսատալէր պէհասընա պէլքի էլտէ էտէպիլէճէյիզ: Օնուն իչիւն, պու չարէյէ թէվէսսիւլ էտէրսէ էվրօփա տա պիզտէն զիյատէ միւթէզարըրը օլուր: Օ հալտէ նէ՞ գալըյօր: Մատտի պիր ճէպը իսթիմալը, եանի հարպ, տէյիլ մի, տէմէք քի նէթիճէ Շարգի Անատուլու մէսէլէսի նէ հափսագ իճթինապ էտէմէյէճէյիմիզ պիր վէսիլէտէն պաչգա պիր չէյ օլմայաճագ: Պինաէնալէյի, էվրօփատա պէօյլէ պիր սու ի գաստ մէվճուտ տէյիլ իսէ փէք աչիքեար օլան հիւսն ի նիյէթիմիզտէն, ազմը իսլահաթփէրվէրանէմիզտէն իսթիֆատէ էտէրէք հիսսիլէթ ի միլլիյէմիզի վէ իսթիզալը հիւքիւմէթիմիզի ըէնճիտէն էթմէտէն եափըլաճագ թէճէտտիւտաթտա պիզէ եարտըմ էթմէքտէն վէ Պապը Ալի իլէ ուլուչմագտան պաչգա, իչին իչինտէն չըգմագ եօլու եօգ տըր:

(Թանկնտէն)

ՀԻԻՍԵՅԻՆ ՃԱՀԻՏ

«Թապիր ի էփեսար» վի Էրսեկի մեհեթիսի.—

«Թապիր ի էփեար», զաղէթասընտա պիւթիտէք իմզասըզ պէնտ օգունմուչ տըր: «Պալգան մուհարէպէլէրինին ալէյհիմիզէ տէօնմէյէ պաչատըղը կիւնտէն պէրու զաղէթալարտա հէման եէվմի պիր սուրէթտէ էրմէնի մէսէլէսինէ տաիր մուլթէլիֆ մէզալէլէրէ թէսատիւֆ

օլունմագտա տըր: Էջմիածինտէքի Կաթոդիկոսըն էմրիլէ Մըսըրլը վէ 7 միլիօն սէրվէթլի Պօղոս Նուպար՝ պիր հէյէթլէ պիրլիքտէ էրմէնի միլլէթինին թալէպլէրինի գապուլ էթտիրմէք մագսէտիլէ Փարիզ վէ Լօնտրայա կիտէրէք սիյասի թէչէպպիւտաթտա պուլունտու վէ պունա հալա տէվամ էտիյօր: Էվվէլա պու իչտէ պէնիմ հիչ անլամատըղըմ պիր չէյ վար իսէ, զաղէթալարըմըզըն միւթէմատիլէն «Էրմէնի սաքին օլան վիլայէթլէրտէ», եափըլաճագ իսլահաթա միւթէալլըզ մէզալէլէրինտէքի չու «Էրմէնի սաքին», թապիրի տիր: Պու եէրլէր նէ՞րէսի տիր: Պու կիւն էրմէնիսի էն չօգ օլան եէր Գուլագափու տըր: Անատուլունըն էրմէնի սաքին օլմայան եէրի եօգ տըր: 20 սէնէ էվվէլ Գասթէմունիտէ էրմէնի եօգ կիպի իտի, չիմտի օրատա տա չօղալմաղա պաչլամըչ տըր: Եօգ՝ պու թապիրտէն մագսէտ Շարգի վիլայէթլէր իսէ, օրատաքի Միւսլիմանլարատէմտէն մատուտ տէյիլ մի տիր: Պունլարտան նէ՞տէն հիչ պահս օլունմայօր: Հալպու քի վիլայաթը Շարգիյէտէ վէ քիւլիւք էրմէնիսթան տէտիլէրի եէրլէրտէ էրմէնիլէր նասըլ գատիմտէն պէրու սաքին ատտ օլունույօրլար իսէ, Բիւրալլէր, Թիւրքլէր վէ Թիւրքմէնլէր տախի էօյլէճէ պինլէրճէ սէնլէլէրտէն պէրու օրատա մէվճուտ վէ միւթէմէքքին տիրլէր: Մաքէտօնիայը թէք էթտիլիմիզ վագըլթ Թիւրքլէր վէ ալէլումու Միւսլիմանլար իլթիճա իչիւն անա վաթանը՝ Անատուլու պուլմուլար իսէ տէ, պունտան սօնրա պիզիմ իչիւն կիտէճէք տիյար գալմամըչ տըր: Օ հալտէ պագըլէ ի վաթանըմըզը մուհաֆաղա վէ միւտաֆատան պաչգա չարէմիզ գալմամըչ տըր: Պու հագիգաթը էրմէնլէրին տէ, էվրօփալըլարըն տա պիլմէսի էլզէմ տիր: Օ հալտէ էրմէնիլէր նէ՞ իսթէյօրլար: Էկէր էրմէնիլէր եալընըզ իսլահաթ իսթէսէ իտիլէր, պախուսուս չիմտի, եանի մէչրուլթիլէթ ի խտարէ սայէսինտէ փէք գօլայ անլաչապիլիրտիք: Ֆագաթ պու անլաչամամաղլըղա էլպէթտէ պաչգա պիր սէպէպ օլմագ լազըմ կէլիւր: Էրմէնիլէր նէ՞ մի իսթէյօրլար...: Սիզ պունը պիհագըրն անլամագ իսթէյօրսանըզ Անատուլուտա րասթ կէլէ պիր մէրխասախանէյէ կիտինիզ: Մէրխասա էֆ. նին օտասընտա տիվարա ասըլը կէօրէճէլինիզ խարիթա սիզէ պունը պէլիզ պիր սուրէթտէ իֆատէ էտէր: Պու խարիթա՝ էսկի էրմէնի հիւքիւմատարլարընտան Տիգրան զէմանընտաքի էրմէնիսթան խա-

րիթաքը տըր: Իշթէ ֆիքը ու զայրէթ հէփ
պու խարիթատա րէսմ՝ օլունան գըթալարըն
էրմէնիլէրին հիւքմ ու խտարէսի ալթընա կէչ-
մէսինէ մաթուֆ տըր: Նէ սուրէթտէ թէնվիլ
վէ եա ինքեար օլունուրսա օլունսուն՝ պու զայէ
պիր չօգ էրմէնիլէրին գաֆասընա կիրմիչ տիր:
Սիւվէյտիյէ լիմանընտա Գաթիօս տաղը էթէ-
յինտէ պուլունան Բէսապ գասապսընա վէ
օրատան քիւչիւք էրմէնիսթանա սիւան խիսալի
թէչէպպիւտաթը վէ քէզալիք Իսկէնանէրունըն
պիր աղ չիմալինտէ Չօգ Մարգուան լիմանըն-
տան Ջէյթուն վէ Հաճընա օ սուրէթլէ միւ-
հիմմաթ սէվգ էտիլտիլի վէ պու թէրթիպա-
թըն նէ կիպի ֆէճի վէզայիէ միւնճէրը օլտըղը
մալիւմ տիր: Անլէրին չէհատէթի գարչընտա
թաֆսիլաթ վէրմէյի զաիտ ատտ էալլիմ: Էրմէ-
նիլէր ֆիքըրճէ, մէարիֆճէ, սէրվէթճէ, մէտէնի-
յէթճէ միւթէրագըր օլմագ տալիյէսինտէ պուլուն-
տըգճա, իտարէնին Միւսլիման գալմասընա միւմ-
քին տէյիլ թէհամմիւլ էթմէք իսթէմէզլէր: Իշթէ
պու գաթի պիր հագիգաթտըրքի մէսէլէյիսսըլ
նօգթատան թէթէպպիւ էթմէք իյճապ էտէր:
Մէսէլա իւարիուլթ տա 50 սէնէտէն պէրու
Եփրատ Ամէրիգան գօլէճի ինկիլիզճէ ֆիւնունը
ճէտիտէ թէտրիս էտիյօր: Էրմէնիլէրտէն Գա-
թօլի օլանլարը տա Գափուզին, Հաղարիսթ
րահիպլէրի թալիմ էտիյօրլար: Պունլարա սօն
կիւնլէրտէ Ալէման միսիօնէրլէրի տէ պիրլէչ-
միչլէր տիր: Իշթէ պու ումումի մէսայի վէ
թէրագըրփէրվէրանէ մուսվէնէթլէր սայէսինտէ
Անատօլուտա էրմէնիլէր մէարիֆճէ Միւսլի-
մանլարը կէչմէյէ պաչլամըչլար տըր: Միւսլի-
մանլար վէ անլէրաէն պիլխասսա Թիւրքլէր
միւթէմատի մուհարէպլէր սէպէպիլլէ թէլէ-
ֆաթ վէ զայաթա տիւչար օլտուզլարը վէ
կիթտիքճէ ֆագը ու զարուրաթա տիւչալիւքլէրի
հալտէ, էրմէնիլէրին նուֆուսու, սէրվէթի,
մէարիֆի արթըյօր: Եավաչ եավաչ իշ օ տէրէ-
ճէյէ կէլիյօր քի էրմէնի՝ Միւսլիմանտան քէն-
տիսինի չօգ հիւքսէք կէօրմէյէ պաչլայօր:
Պունուն իշիւն ֆիքը ի աճիգանէմճէ էրմէնի
մէսէլէսինին հալլը իշիւն եալընըզ վիլայաթը
Շարգիյէտէ էմիյէթի մահալլիյէնին միւքէմմէլ
սուրէթտէ թագըրի մագսէտէ էլվէրմէզ: Պա-
նա գալըրսա եափաճագ չէյլէր չունլարտան
իպարէթ օլմալը տըր: 1. Էրմէնի ուգէլասընա
էրմէնի իսթիզլալը վէ եա մուլթարիյէթի ար-
գասընտա կէզմէնին քէնտիլէրինի տէ, Թիւրք-
լէրի տէ մահվ էտէրէք էճնէպի իսթիլապընա

մարուզ պրագաճագընը սուրէթի գաթիյէտէ
անլաթմագ լաղըմ տըր: Վանտա, Պիթլիտէ,
Էրգրունտա, վէ խիւլասա, վիլայաթը չարգիյէ-
տէ էհալի ի Միւսլիմէյի զայէթ միւսմիր վէ
աճիլ թէտպիրլէրլէ օգուտըպ եագտըրմագ,
թալիմ վէ թէրպիյէ էթմէք լաղըմ տըր: Միւս-
լիմանլար չիմտիքի կիպի կէրի գալըպ էրմէնի-
լէր իլէրի կէթտիքճէ արալարընտա զարուրի
օլարագ իսթիլաֆլար վէ իմթիգաճըրզըրլար
կիւրէր վէ եափըլաճագ թէտապիր ի իսլահիյէ
եալընըզ էրմէնիլէրէ եարայըպ Միւսլիմանլար
էսիր տէրէճէսինէ տիւչէր: 3. Մուլթէլիթ
խտաթի մէքթէպլէրին մըզտարընը չօղալտըպ
Թիւրք վէ Բիւրտ վէ էրմէնիսին միւլթէրէք
պիր թահսիլ վէ թէրպիյէտէն միւսթէֆիտ օլ-
մալարը վէ արալարընտա վաթանտաչըզ հիս-
սիյէթի թագվիյէ էյլէմէլէրի վէ տահա զըրգ
սէնէ էվվէլ նասըլ գարտաչ օլարագ հաչայօրլար
իսէ, հինէ օ հալա կէթիլիմէլէրի էսպապընըն
իսթիքմալը էլզէմ տիր: Պու խուսուստա էր-
մէնի միւթէֆէքըրլէրլէրին տէ փէք պէօյիւք
պիր վաղիֆէ ի վաթանիյէ տիւչմէքտէ տիր:
զիրա արատաքի թէզատ վէ միւնաֆէրէթին
պիր ան էվվէլ իզալէսինէ էրպապը գալէմ
փէք միւնսսիր պիր սուրէթտէ խըտմէթ էտէ-
պիլիւր: 4. Ումուրը ատլիյէ վէ մէհաքիմին
վէ արագի իսթիլաֆաթընըն հիւսն ի սուրէթլէ
թանգիմ վէ հալլի էսպապը իսթիքմալ էտիլ-
մէլի տիր: Պու մէզալէտէ տիւնեա եիւզիւն-
տէքի էրմէնիլէրին մըզտարընտան տա պիր աղ
պահա էթմէք ֆաիտէտէն խալի օլամայաճագ:
Ասիա ի Օսմանիտէ 1,133,779
Էվրօփա ի Օսմանիտէ 250,000
Էրմէնիսթանը Րուսիտէ, Գաֆ-
գասիատա 1,500,000
Իրանտա 150,000
Մէմալիքը սաիրէտէ 60,000
Ենօքիւն 3,093,779

Եանի թագըրիպէն 3 միլիօն էրմէնի վար տըր:
Մուհարիրիյէնտէն Լիւտօվիզ Տը Գօնթէսօն
«Միւսլիմանլար վէ Բրիտիյանլար» իւնվանլը
էսէրինտէ պիր չօգ հիսապաթտան սօնրա պու-
րագամը 3,840,586յա չըգարըյօր վէ պունը հատ-
տը ազամի ատտ էթմէքլէ պէրապէր հագիգա-
թա տահա եագըն պուլույօր: ... Պիրաէ վիլա-
յաթը չարգիյէտէն պազըլարընտա էրմէնիլէ-
րին նէ նիսպէթտէ օլտըղընը կէօսթէրէլիմ:
Էրգըրում վիլայէթինտէ, էլիմտէքի 1312 սէնէ ի

հիմնադրված սահմաններին նազարէն, 626,808 նուֆուստան 502,000 ի իսլամ օլուպ 119,000 ի էրմէնի տիր. եանի էրմէնիէր, նուֆուսը Միւս-լիմէնին պէշտէ պիրինէ եագըն տըր: Տիյար-պէքիր վիլայէթինսէ, եինէ սէնէ ի մէզքիւրէ սահմաններինսէ միւնտէրիճ մուֆաասալ նուֆուս ճէտվէլ ի րէսմիսինէ կէօրէ պու վիլայէթին նուֆուսը ումումիյէսի 398,785 տիր. պունըն թագսիմի մուսթասարէն չէօլէ տիր:

Միւսլիման	314,720
էրմէնի	57,196
Քիլտանի, Սիւրիանի,	
Բուս, Եզիտի վէ սաիրէ	26,869
	398,785

Տէմէք քի պուրատա էրմէնիէր նուֆուսը ու-մումիյէսին ալթըսա պիրինի թէշքիլէտիյօրլար: Վան վիլայէթինսէ 450,000 գատար նուֆուս օլուպ պունուս 250,000 ի Միւսլիման տըր: Քը-րիսթիյանլարըն 80,000 գատարը էրմէնի վէ 100,000 գատարը նէսթօրի վէ 6,000 գատարը Քիլտանի տիր. 5,000 գատար նէհուտի վէ ան-տէն ֆազլա մըգտարտա նէզիտի տախի վար տըր: Տէմէք քի Վանտա տա էրմէնիէր էհալի ի վի-լայէթին անճազ 5 տէ պիրի գատար տըր: Պիթլիսէ կէլինճէ թահրի խարիճինտէ գալան աշայիր վէ Քիւրտէր հիսապա տախիլ օլմատըղը հալտէ նուֆուս տէֆթէրլէրինէ կէօրէ էհալի ի վիլայէթին 318,911է պալիզ օլտըղըն 314 սէ-նէսի վիլայէթ սահմաններ կէօսթէրիյօր վէ էր-մէնի, Սիւրիանի վէ Քիլտանի ումում էհալի ի դայըր Միւսլիմէնին Միւսլիմանլարըն բուպը տէրէճէսինտէ պուլընտըղըն խապէր վէրիյօր: Մամուրէթ իւ Ազիզ վիլայէթինսէ իսէ պու նիսպէթին տահա փէք աշաղը օլտըղընա չիւպհէ սօզ տըր:

Թիւրք մարպուսըր վի իսլանաք.— Կէչէն հաֆթա թիւրք մաթպուլաթընտա պալատա իգ-թիպաս էթտիյիմիզ նէվտէն պաղը պէնտլէր նէշը էտիլտի: Պու թիւրք մուհարրիլէր պիր թարաֆտան խարիճի Գօնթօլ մէսէլէսինտէն տօլայը միւզթարիպ, վէ տիկէր թարաֆտան պու Գօնթօլա էրմէնիէր բազի տիրլէր տէ-յու տիւչիւնէրէք անլէր ալէյհինտէ տիրկիր օ-լույօրլար: Վէ պու հիսսիյաթ նէթիճէսինտէ էրմէնիէր հազգընտա թէհտիտամիզ լիսան գուլլանըյօրլար: Պիզ պու իսլահաթ մէսէլէսի

միւնասէպէթիլէ վէ շու սըրատա պու իքի Օս-մանլը անասըրըն հէքտիկէրինի անլամայարազ միյանէլէրինտէ աճը սէօզլէրին թէաթի էտիլ-մէսինի պէօյիւք պիր պախթսըղըզ սայարըզ: Ջիրա թիւրք վաթանտաշարըմըղըն Քիսթի-յան գօնչուլարը ալէյհինտէ պու նէվ լիսան սարֆ էթմէլէրի էվրօփալըլարըն Գօնթօլ ֆիք-րինի տահա զիյատէ թէէքիտ էտէր: Տիկէր թարաֆտան էրմէնիէրին պաղը սէօզլէրի հա մուամէլէլէրի թիւրք գօնչուլարըմըղը տիրկիր էտէրսէ, օ տախի իչէ կէլմէզ, զիրա նիհա-յէթ եինէ պիր արատա եաշայաճաղըզ: Շարգի Անատօլուտա իսլահաթ իճրա էտիլ-սէ անտէն ճիւմլէ Օսմանլըլար իսթիֆատէ էտէր, էրմէնի, թիւրք թէֆրիզ էտիլմէզ, թէֆ-րիզ էտիլիւրսէ օ իսլահաթ օլմազ: թիւրքիտըն հէր հանկը գըսմընտա միւշքիլաթ եա իղթի-շաշ գուհուր էթսէ անտէն պիւթիւն էհալի գա-րարտիտէ օլուր, վէ պիւթիւն միլլէթ զիյան չէքէր: Շու հալտա իսլահաթը պիզ քէնտի քէնտիմիզէ իճրա էթսէք, եախօտ էվրօփա Գօնթօլը իլէ իճրասընա մէճպուրիյէթ հասըլ օլսա, հէր հալ ու քէյֆիյէթտէ պու տիյարըն անասըրը միւսթէլիֆէսինին պիրիպիրլէրի իլէ հիւսն ի հալ իւզրէ վէ գարտաշաճասընա կէչին-մէսի շարթը էլզէմ տիր: թիւրք րէֆիզլէրի-միզ քէնտի գարիյունըն հիսսիյաթըն էրմէ-նի ալէյհինտէ թահրիք էթմէքլէ խայրը պիր իչ կէօրմիւշ օլմազլար, քէզալիք էրմէնիէր թիւրք գօնչուլարըն տիրկիր էտէճէք մուամէ-լէտէ պուլունմամալը տըրլար: Իւմիտ էտէր իզ քի եէնի ֆաթրիզ հաղթէթլէրի պու պապ-տա հէր իքի թարաֆա տա խայրը օլաճազ պիր մէսլէք իլէ իչլէրի իտարէ էտէճէք տիր: Պիզ հէր վազթտան զիյատէ պու կիւն անա-սըրը միւսթէլիֆէ արասընտա իթիլաֆ լաղըմ տըր:

Մըսթա վազֆըր.— Ինկիլիզ հիւքիւմէթի թահթը իտարէսինէ ալտըղը գալմլարըն տի-նի հայաթլարընա միւտախէլէ էթմէմէյի պիր էսաս իթթիխազ էլլէմիշ տիր: Պու սէպէպտէն Մըսթըն իտարէսինի էլէ ալտըղընտա օրատա պուլունան մէհաքիմ Շէրիյէյի, էվգաֆ վէ Պէյթիւլմալ իտարէլէրինի Մըսթըլլարըն եէ-տի իտարէսինտէ պրագմըլ իտի: Օ տաիրէլէր-տէ Ինկիլիզ գօնթօլու փէք մահտուտ օլտու-ղու սէպէպտէն փէք չօգ սու ի իսթիմալաթ

վուզու պուլուր իտի: Պու եագընլարտա Մը-
սըրտա էվգաֆ ճիհէթինտէ վուզու պուլան
թէպէտտիւլէ տաիր Նիյո՝ Իսք չէոյլէ եագըյօր.—
«Սու ի իսթիմալաթ ճիհէթինտէ էն պաշտա տու-
րանըն էվգաֆ Իտարէսի օլտուղու զաթէն չօգ-
տան պէրի մալիւմ իտի: Վագֆ օլունան էմ-
վալ վէ էմլաքըն սու ի իտարէսի, եալընըզ
էճնէպիւլէր նագարբնտա տէյիլ, հաթթա ան-
տէն պիզգաթ միւթէգարըրը օլան եէրլիւէր
նագարբնտա տախի նէֆրէթէնկիզ պիր մէր-
թէպէտէ իտի: էվգաֆ Իտարէսինէ թէվտի օ-
լունան պիր չօգ էմլաքըն ֆէվգէլատէ ֆէնա
պիր սիւրէթտէ իտարէ օլունմասընըն սէպէպի՝
եէրլիւէրին թապի իսթիտատսըզլըդ՝ մը,
եօգսա եէրլի նիզամաթ եանի պու էվգաֆ ի-
տարէսինին թապի օլտուղու Շէրիաթը Իսլա-
մի՛յէ մի տիր, պուրասընը խարիճտէ օլան պիր
քիմսէ սէօյլէյէմէզ: էվգաֆ Իտարէսի՝ Մըսը
հիւքիւմէթինէ գարչը մէսուլ օլմայըպ անճագ
Խտիվէ մէսուլ տըր: Հէր սէնէ էվգաֆ Իտա-
րէսի հիսապարընը նէչը էտէր, վէ ումուրը
իտարէ տախի իսմէն Մալիյէ նագըրընըն թէֆ-
թիչինէ թապի տիր: Լաքին հէր քէս տէ պի-
լիւ քի պու թէֆթիչ զայէթ մահտուտ վէ մու-
գայյէտ օլուպ, մէմուրլարըն «մէզհէպի հիս-
սասիյէթլէրինի» րէնճիտէ էթմէյէճէք պիր
սիւրէթտէ իճրա օլունուր իտի: Զիրա Մըսը
Իսլամ ահալիսի արասընտա չէօյլէ պիր ֆիքը
եէրլէչի՛լ տիր քի, հիչ պիր էճնէպի Շէրիաթը
Մուհամմէտիյէ վէ եախօտ անա միւթէտաիր
պիր մէսէլէ հագգընտա պիր չէյ պիլէմէզ:
Վագսա Հինտիսթանտա ինկիլիզ հաքիմէր՝
Շէրիաթը Մուհամմէտիյէ իւզէրինէ միւլէսսէս
պիր գանուննամէ մուճիպինճէ իճրա ի մուհա-
քէմէ վէ իթա ի հիւքմ էթմէքտէ իսէլէրտէ,
պունու Մըսըտա թաթպիզ էտէմէմիլիզ, զիրա
Մըսընըն եէրլիւէրի պու մէսէլէտէ «Իչիմիզէ
գարըչմայընըզ», փօլիթիգասընը թագիպ էթ-
միլէր վէ պիզ տէ ահմագճա պու զէմանա գա-
տար անլէրէ մուվաֆազաթ էթմէքտէ օլմու-
չըզ: Լաքին չիմտի հէփ պունլար թէպտիլ օլ-
մագ իւզըրէ տիր: Լօրտ Բիչնէր պու կիպի մէ-
սէլէլէրտէ գաթի վէ էսասի իսլահաթ թա-
րաֆտարը տըր: Պէյթիւ մալըն վէ էվգաֆ
իտարէսինին ֆէնա օլտուղու աչիքեար տըր:
Փէք ալա, էօյլէ իսէ անը իսլահ էթ: Էյէր պէօյ-
լէ պիր թէքլիֆ անըն սէլէֆինին կլանիւնտէ
օլսա իտի, էնալինին գօփարսըղը եայղարա-
լար սէմալարա գատար չըգաճագ իտի: Լա-

քին չիմտի պու տախի թէպտիլ օլմուչ տըր:
Լօրտ Բիչնէր՝ պիր չէյ տէր սէ, եէրլի էնալի,
չախսի թասավվուրլարը նէ օլուրսա օլսուն,
տէրհալ անա մուվաֆազաթ էտէր: Պինաէն
ալէյհ Լօրտ Բիչնէր՝ Պէյթիւմալ իտարէսինին
լաղվ օլունմասընը, վէ անըն եէրինէ, սաղիր
վէ մաթուհլարըն էմվալ վէ էմլաքընըն վա-
սիլէրի թարաֆընտան հիւսնի սիւրէթլէ իտարէ
օլունմասընը ինթաճ էտէճէք օլան վէ հիւքիւմէ-
թին ճիտտի վէ ֆիլիլ միւրագէպէսի ալթընտա
պունուան եէնի պիր սիսթէմ վիւճուտա կէ-
թիրմէքլիյի թէքլիֆ էթտիյինտէ, եէրլիւէր
պունու ալգըչլար իլէ գապուլ էթտիլէր: Ա-
տէմի միւտախէլէ նագարիյէսի արթըզ պիր
թարաֆա աթըլտը, վէ եէրլիւէրին իթիրագ
էտէճէք պիր ճիհէթի վար իսէ օ տա, պու
եէնի սիսթէմին իտարէսի իչիւն լաղըմ կէլէն
փարայը թէտարիք էթմէք իւզըրէ, պիր մըզ-
տարը մուայյէնտէն զիյատէ օլան միրասլար-
տան Իրսիյէ վէրկիսի ալմագ թէքլիֆ օլուն-
մասը տըր: Լաքին եէրլիւէր՝ պու եէնի սիս-
թէմին ֆէվաիտ վէ մուհասէնաթընը թագտիր
էտէրէք անը տա գապուլ էթտիլէր: Իչիթտիյի-
միզէ կէօրէ, էվգաֆ Իտարէսինի տախի քէօքիւն-
տէն իսլահ էթմէյէ թէչէպպիւս օլունմուչ տըր:
1912 տէ իւք տէֆա օլարագ էվգաֆ Իտարէսի
հիսապաթընըն, 1897 տէն իթիպարէն հէր սէ-
նէ վասաթ հիսապ 50,000 Ինկ. լիրասը արթ-
մըչ օլարագ եարըմ միլիօն Ինկ. լիրասընա
պալիզ օլմուչ օլան սէնէվի վարիտաթընտա,
30,295 Ինկ. լիրասը պիր ֆաղլա մէմուլ օ-
լունտուղու հալտէ, 15,146 Ինկ. լիրասը ա-
չըղը օլմուչ տըր: Եէնի պիր էվգաֆ նէղարէ-
թի թէչքիլ օլունարագ վագֆլարըն իտարէսի
տօղրուտան հիւքիւմէթին վէ պինաէն ալէյհ
Մալիյէ նագըրընըն միւրագէպէսի ալթընա գօ-
նուլաճագ տըր: Հէր նէ գատար պու եէնի
թէչքիւթըն թէֆէրուլաթընա հէնուզ աէսթ-
րէս օլամամըչ իսէք տէ, եէրլի զագէթալար
պու մէսէլէ իլէ մէչղուլ օլույօրլար վէ էքսէ-
րիյէթլէ անը թահսին էտիյօրլար. զիրա պու
եէնի ուսուլ սայէսինտէ հէմ վագֆլար էյի ի-
տարէ օլունաճագ վէ հէմ տէ վագֆ էտէն աս-
հապը խայրաթըն մագսէսլէրի եէրինի պու-
լաճագ տըր: Անճագ մէզքիւր եէրլի զագէթա-
լար, պու եէնի թէչքիլ օլունաճագ էվգաֆ
նէղարէթինէ պիր Ինկիլիզ «Միւսթէչար», թա-
յին օլունմասը իսթիմալընտան ֆէվգէլատէ
գօրգուլօրլար: Էյէր էվգաֆ Իտարէսինին պու

կիւնքի սուր ի խթիմալաթը հազգընտա իշխիմ-
տիքէրիմիզին օնտա պիւրի պիւլէ տօղրու իսէ,
միւսթաղիմ վէ մալիյէճէ թէճրիպէսի օլան
պիւր ինկիլիզին միւսթէշար թային օլունմասը-
նա էտիլէն իթիրազլարա թէաճճիւպ էթմէյիզ,
ինթիմալէն մէսէլէտէ եալաշ հալաշ հարաքէթ
օլունարաք, չիմտիքի էվգաֆի իտարէսինին քէն-
տի քէնտինի սէրպէսթ րէյի իլէ հիւքիւմէթին
ֆիլիլի պիւր գօնթրօլու ալթընա գօմասընա ին-
թիզար օլունաճագ տըր: Լաքին օ գէմանա
գատար եարըմ եայլապ վասըթալար էյի նէ-
թիճէլէր վէրմէզ: Մըսըն հիւան ի իտարէսին-
տէ մէսուլ օլան ինկիլիզ միլլէթինէ, կէօղլւ
էօնիւնտէ իճրա էտիլմէքտէ օլան պու սուր
իսթիմալաթա ատէմի միւսաթիւլէսի չէրէֆ
կէթիւրմէզ: Վէ էյեր իճրա էտիլէճէք իսլահաթ,
ուսուլ վէ նէթիճէ իթիպարըլա էսասի վէ
հազիզի պիւր թէպտիլաթ մէյտանա կէթիւրմէյէ-
ճէքսէ, հիշ պիւր թէպտիլաթ եափըլմամասը
տահա էվլա տըր:»

ՄՈՒԽԱՊԷՐԱԹ

ՄԻՒՂԻՔ ԶԷՂԻՐ ԻԼԷ SOLAK

ՄԻՍԻՍ Մ. Ս. ՏԱՏ, ԳՕՆԻԱ

Պիւր գաշ հաֆթա էվլէլ Րահնիւմատա ի-
րատ էթտիլիմ չու սիւալմա ճէվապընըզ նէ՝
տիր:—

«Հազիզաթ մը, եալան մը:»

Պաղըլար պէլքի պու սիւալա կիւլիւպ, «Նէ՝
թունաֆ, չօճուզլարա վալիտէլէրի թարաֆընտան
էտիլէն պու թէհտիտէր հազիզաթէն իսթիմալ
օլունու՞ր մը» տէրլէր, վէ պէլքի պաղըլա-
րտա, «Նէ՝ օլուր, չունճաճըզ քիւլիւք սէօզ-
լէր եալա՞ն մը:» տէյէճէլէր: Քէրէմ էտիպ
պանա պէօյլէ ճէվապար վէրմէյին: Պու մէմ-
լէքթաթէ եիւզլէրճէ վալիտէլէր պու իպարէ-
լէրի սէօյլէրլէր վէ պէլքի չու սանիյէտէ տա-
խի սէօյլէմէքտէ տիրլէր: «Վալիտէլէր» տէմիշ-
տիմ, տէյի՞լ մի, լաքին պունուն իւզէրինէ
փէտէրլէրի տախի իլավէ էթմէլիլիմ:

Վալիտէլէրին էն պէօյիւք թէճրիպէլէրին-
տէն, վէ հէր եէրտէ էն աղըր կիւնահ-
լարընտան պիւրիսի, թէհտիտէրինի իճրա էթ-
մէյէրէք չօճուզլարը գօրգութմալարը տըր:
Թէքրար պունուն գատար պէօյիւք պիւր թէճ-
րիպէ, հէման պունուն գատար աղըր պիւր կիւ-
նահ տա, հալան սէօյլէյէրէք չօճուզլարը իթա-
աթ էթտիւրմէյէ չալըչմագ տըր:

Պու մէմլէքէթտէ, «Թէհտիտէրիմի տաիմա
իճրա էտէրիմ, պու խուսուստա ասլա ույսալ-
լըզ, թէնպէլլիք վէ եա չէֆգաթ էթմէմ, առ-
լա անը իճրա էթմէյի ունութմամ:» տէյէպի-
լէն պիւր վալիտէ վա՞ր մը տըր: Էյէր պէօյլէ
պիւր վալիտէ պուլունուրսա անըն հազգընտա
պիհազգին տէնիլէպիլիքի, «Եազուլթտան տա-
հա գըյմէթլի տիր:» (Էմսալ, 31, 10:) Պու իթ-
համա դարչը հէփիմիզ տէ գապահաթլը օլտու-
ղումուղու իթիրաֆ էթմէ՞վմիլիզ: Հէփիմիզ
տէ, «Էվլէթ, անը չօզ տէֆա եափարըմ,»
տէմէ՞զմիլիզ:

Պու գատար չօզ տէֆալար, սէօզիւմիւզէ
սատըզ օլամամամըզն սէպէպի նէ՞ տիր: Սէ-
պէպի պիրտէն զիյատէ տիր:

Էվլիքա, Սէօզլէրիմիզի իճրա էթմէնին է-
հէմմիյէթինի թագտիր էթմէյօրուզ, իճրա է-
տիլմէմիշ օլան թէհտիտին պիւր եալան օլտու-
ղունու պիլմէյօրուզ:

Սանիյէն, Չօզ տէֆա թէհտիտ էթտիքտէն
սօնրա արթըզ օնու ունուտույօրուզ:

Սալիսէն, Թէհտիտիմիզի իճրա էթմէլլիք-
տէ չօզ տէֆա թէնպէլլիք էտիյօրուզ: Իթա-
աթսըզըզ թէքտիր էթմէմէք պիլզէ տահա
գօլայ կէօրիւնիւյօր: Կիտիպ չօճուղու թամ օ
ղէման վէ օ մահալտէ թէքտիր էթմէք իշին,
տիքիշի, մաթպախ իշինի, եալուտ գօնուչուղու
պրապմագըզ թէճրիպէսինէ տայանամայօրուզ:

Րապիսէն, Ղայէթ փուլս եիւրէլլի օլուպ չօ-
ճուզլարըմըզն ինճինմէսինի իսթիմէյօրուզ:
«Նէ իսէ, պիւր չէյ եափտը, լաքին չիմտի էյի
եա, արթըզ անը ունուտալմ:» տէրիզ վէ
պէօյլէ տիւչինիւրիւզ: Հէր նէ գատար պու-
նու պիլզէ սէօյլէտէն գալպիմիզտէքի չէֆգաթ
իսէ տէ, այնի վապթտա պու՝ գալպիմիզտէ
պաչընը գալտըըզ գսւաղըմըզա էն ֆէնա
նասիհաթընը ֆըսըլտայան շէյթանտան պաչպա
պիւր շէյ տէյիլ տիր: Ատէմին պիւրի տէմիշ տիր
քի, «Չօճուզլարը թալիմ էտէր իքէն պաշ աղ-
րըսը իսթէմէզսէն սօնրատան իմրիյիս աղըր:»

Վէհասըլ, թէհտիտէրիմիզի իճրա էթմէք-
լիյէ տիգգաթ էթմէլիլիզ:

Իճրա օլունմայան պու թէհտիտէրտէն մա-
տա պիւր տէ հալան վար տըր, մէսէլա, պիւր
իլաճա «Շէքէր տիր» տէմէք, հալուտ աճը իլաճ
իքէն «Աճը տէյիլ տիր» տէմէք, վէ սաիրէ կիպի:

Պէօյլէ հափարազ չօճուզլարը իթաաթ էթ-
մէյէ գանտըրապիլիլիզ գանն էտէրիզ: Պիւա-
թիս չօճուզ պիլզի պիլզտէն էյի թանըր վէ հիշ

ալտանման վե Էվելիքի կիպի սեօղէ, չաղըը-
ղա, պաղըըղա Էհէմիլէթ վերմէղ:

Բինտի չոճուգլարընր ալտատարագ մուվաֆ-
ֆագ օլտուղունա սէվինէն փէտէրլէր թանը-
րըմ: Պէլքի պիր գաչ տէֆա մուվաֆֆագ օլա-
պիրլուէր, լաքին պու ուզուն սիւրմէղ:

Էկէր չոճուգլարընր գալպլէրինի աչըպ
տա պիրլու հագիրգաթփէրվէրլիսիմիդ հագգըն-
տա նէ՝ տիւչիւնտիւքլէրինի կէօրէ պիրսէ ի-
տիք, զանն էտէրսէմ անլէրին պիրլու հագգը-
մըզտա օլան թատալվուրլարը իչիւն թէաճիւպ
էտիպ, հէմաէ մահճուպ օլաճագ իտիք: Պինաէն
ալէյի հէփ պուսլարըն չոճուգ իւզէրինէ թէսի-
րի նէ՝ օլույօր:

Չոճուգ պիրլէ իթաաթ էթմէմէքլիյի էօյրէ-
նիյօր: Չոճուգլարա իթաաթ էօյրէթմէք իչիւն
օ գատար չօգ էմէք սարֆ էթտիյիմիվի զանն
էթմէմիլէ րաղմէն, հագիրգաթ ը հալտէ չոճու-
ղա իթաաթսըզըզ թալիմ էտիյօրուգ: Իթաաթ
թալէպ էտիյօրուգ, լաքին իթաաթսըզըզ ալը-
յօրուգ:

Տիւչիւնմէյէրէք անլէրէ էօյրէթտիյիմիդ պիր
տէրս տէ, վատա փէք ազ Էհէմիլէթ վերմէք-
լիք տիր:

Օլ պէօյիւք սէյահ Լիվինկսթըն, Աֆրի-
գանըն մուալլէն պիր գըսմընը թէհարրի էթ-
մէք իսթէյէրէք, Երլիլէրտէն պաղըլարընը
էչիսսընը կէօթիւրմէյէ վէ Էվլէրինտէն պիր
չօգ միլլէր ուզագտա պուլունան սահիլէ պէ-
րապէրինճէ Եօլճուլուգ էթմէյէ իգնա էտէր:
Անլէր հէր նէ գատար գօրգուպ թիթրէտիլէր
իսէ տէ, անըն սէօղիւնէ ինանտըզլարը իչիւն
պէրապէրինճէ կիթտիլէր: Այլարճա մէչագ-
գաթլը պիր Եօլճուլուգ էթտիքտէն սօնրա Լի-
վինկսթըն Եօրղուն վէ իսաթա հալտէ սահիլէ
Էթիլտի: Օրտա հաղըր պիր կէմի պուլունուպ
քէնտինի ինկիլթէրրայա, գարըսընըն վէ չո-
ճուգլարընըն Եանընա կէօթիւրմէյէ հաղըր ի-
տի, քէնտիսի տէ գուվվէթէ վէ լահաթա
միւլթաճ իտի: Լաքին պու ճահիլ քէօյլիւլէրէ
անլէրի թէքրար Էվլէրինէ կէօթիւրէճէյինի
վատ էթմիլ վէ օնլար պու սէօղիւնէ իթիմատ
էտէրէք կէլմիլ օլտուգլարը իչիւն լիվինկսթըն
կէրի տէօնիւպ օրմանըն իչիւն տալտը վէ
քէնտի ատէմլէրինի էվլէրինէ կիթմէք իչիւն
սէքիլ ալ ուզուն վէ թէչիլքէլի պիր Եօլճու-
լուգ էտէրէք հայաթընը վէ սըհէթինի թէհ-
լիքէյէ գօյտու: Պու թէճրիպէտէն սօնրա Էթ-
լիլէրին Լիվինկսթընըն սէօղիւնէ իթիմատ

էթտիքլէրինէ արթըգ թէաճիւպ էտէ՝ րմիսի-
նիլ:

Պիր պաչգա նէթիճէ տէ չու տըր քի պիլ,
չոճուգլարըն պիրլէ վէ պիրլիմ սէօղիւմիւլէ
օլան իթիմատլարընը իսարապ էտիյօրուգ: Ահ,
աճէպա պունուն նէ՝ տէչէթլի պիր չէյ օլտու-
ղունու տէրք էտէպիրլի՝ յօրմուլըզ: Պիր չոճուգ
քէնտի էպէվէյինի իթիմատ էթմէլի տիր: Ի-
թիմատ էվտէ պաչլար: Էյէր չոճուգ պիրլէ օ-
լան իմանընը գալ էտէրսէ, պու կէրէք քէն-
տիսի իչիւն վէ կէրէք պիրլիմ իչիւն թամիրի
գապիլ օլմայան պիր զարար տըր:

Պիր տիկէր նէթիճէ տէ չու տըր քի, պիլ
Եալան սէօյլէմէքլէ չոճուղա տախի Եալան
սէօյլէմէք էօյրէթմիլ օլույուրուգ: «Եալան
սէօյլէմէ, Եալան սէօյլէմէ,» տէյու արթըգ ի-
լէլէպէտ պաղըրսագ պունըն պիր Ֆաիտէսի օ-
լուր մը: Չոճուգ պու սէօղլէրէ Էհէմիլէթ
վէրմէյիպ պիրլիմ անվալ ու հարէքաթթմըզա,
իճրա էտիլմէյէն թէհտիտլէրիմիլ վէ Եալան-
լարընըզա պագար: Պիր զաթըն տէմիլ օլտու-
ղու կիպի, չոճուգ՝ նէ՝ սէօյլէտիյիմիլ տէյիլ,
նէ՝ Եափտըղընըզա պագար:

Սէվկիւլիւ հէմիլէրէ, էյէր չոճուգլարընը ի-
լէ մուալլէլէլէրիմիլտէ մուլթազ սուրէթտէ
հագիրգաթփէրվէր օլմազ վէ հագիրգաթ սէօյ-
լէյիպ հագիրգաթ իճրա էթմէք իչիւն մանիէ-
լէրի պէր թարաֆ էթմէք իսթէմէլ իսէք, հէմ
պիր վէ հէմ չոճուգլարընը միւլթարիպ օլա-
ճաղըզ:

Յալոըն քէնտի իթիյար փէտէրինի ալ-
տաթտըղը թարիխտէն պէրու օղանլար վէ
գըզլար էպէվէյինի ալտաթմըլ տըրլար: Ռի-
քէկանըն Եափտըղը միսիլու պիլ տէ չոճուգլա-
րընըզա լագայտիմիլ սէպէպիլլէ Յալոը կիպի
ալտատընը օլմաղըղը՝ մը թալիմ էտիյօրուգ:

Ռեքէկանըն տիւչար օլտուղու միւլճագաթ-
տան Ալլահ ճիւմլէմիլի էսիրկէսին: Մէզպուրէ
էն սէվկիւլիւ էվատընտան այրըլտը վէ անը
պիր տահա կէօրէմէտի:

Շիւպհէսիլ պիրլիմ պու լիսանըմը՝ «Մէն
օլունմազ պիր չէրր օլուպ հէլաք էտիճի զէհր
իլէ տօլու տըր:» (Յալոընս. 3. 8) Պիլ պու
լիսանըմըզ պիրլիւն Եալանլարըն փէտէրինի
էլինտէն ալըպ, «Հագիրգաթ պէն իմ,» տէյէնէ
վէրէլիմ: «Սիլի ճիւմլէ հագիրգաթա իրչատ է-
տէճէք տիր:» (Յովհաննէս 16: 13:)

ՄԻՒԼԼԻ ԻԹԹԻԿԱՏ

ՎԵՐ. Զ. Յ. ՕՏԵԱՆ, ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ

Չէնտ հաֆթա ազտէմ, իճրա էտիլէն միլլի Յորեկեան էմնասընտա, Լուս. Բող. վէ Գաթօլիք Հայլար, փաթախթ վէ թաշաւարտա զինէթ ի մէղքերէյէ պիլ իշթիրաք անը փէք մութանթան պիր սուրէթտէ իճրա էթտիքէ-դի սըրաւարտա, պիր տէ փաթախթտա ֆարգըլ յարանուանութիւնլարտան օլուպ զայր ի սալիհ ամմա քեմաիլ վէ միւթէֆէքթրլէրտէն իպա-րէթ պիր զիւմրէ, հաժաար պիր սալօնտա, գատիֆէ սանտալեալարտա օթուրուպ, մալի մասա իւղէրինտէ, քէզալիք «Միլլի իթթի-հատ» նամը իլէ պիր փոթօթօլտա իմզա էտէրէք եէքտիկէրլէրին թէպրիք էթմիլլէր տիր: Վէ պուհա տա, իլք թէշէպպիւս վէ թէքլիֆ, Լուս. Հայլար թարաֆընտան օլուպ տըր: Եյէր պու թէշէպպիւս էհէմմ վէ էլզէմ իտի իսէ, պու ազ վաղթ զարֆընտա իճրա օլունաճազ վէ ազ թէֆէքթիւր կէօթիւրէն մէսէլէլէրտէն տէյիլ իտի: Եինէ տէ չիմտիլիք գուզվզէտէն ֆիլիլէ կէլմիշ կիպի տիր, լաքին վաղթընտան էվզէլ օլուպ պիր ամէլ տիր: Էդճիւմլէ պու «միլլի իթթիհատ», սիւքիւթ թութա՞ր մը, թութա՞մզ մը չիմտիտէն քէստիրիլէմէզ, եինէ տէ, «Էթթէրսէ էյի տիւտիւք տիր»: Միլլէթին իւշ սընֆլարընտան իպարէթ օլան վէ անըն միւթէֆէնին վէ միւթէֆէքթրլէրի, միլլէթին պէօլիւք պիր քիւթլէսինտէ, ագալիյէթ թէշ-քիլ էտէրլէր: Պու կիպիլէր միլլի վէ սաիր խուսուսաթտա զաթէն տաիմա միւթթէհիտ տիրլէր: «Միլլի իթթիհատ» իչին ասլ միւշ-քիւթ միլլէթին էքսէրիյէթինտէ տիր: Պու էքսէրիյէթ իսէ, միւթէասսիպ, ճահիլ, թարիխի հիսսիյաթտան պի պէհրէ տիրլէր: Միլլէթին պու Մաառուսլարըլ աճէպա պու խուսու-սաթը նազարը միւթալապա ալտըլա՞ր մը, հօգսա ծնլարը տա՞ քէնտիլէր կիպի՞ մի հի-սապ էթտիլէր: Անլէրի իմզայա կէթիրմէք չիմտի միւշքիլ պիր մէսէլէ տիր: Զաննըմ պուհուն զէմանը տահա կէլմէմիշ տիր:

Շայէտ «կէլմիշ տիր» տէնսէ, պիզ տէ տէ-րիզ քի «Իսլահաթը զարթասիյէ» օլտուղու կիպի, «Միլլի իթթիհատը զարթասիյէ» օլմա-նըն տա ինթիմալը վար տըր: Փրօթէսթանթ վէ Գաթօլիք Հայլար զաթէն Հայ օղլու Հայ տըրլար, միւթթէսնալար իսէ զաթէն հէր իւշ պէտէնտէ տէ մէվճուտ տըր: Եէնիտէն միւթ-

թէհիտ օլմադ տօլալըման իթիւաֆ վէ թէպիմ էթմէք տէյիլ մի քի, «Պիզ եէնիտէն իսալիս Հայ օլաճաղըլ»: Պէնճէ պու լիւզիւմսիւզ պիր պանհօ տըր: Իմզա էտիլէն փրօթօթօլտա թա-րիֆ օլունան էսաւարա պինսէն միլլի իթթի-հատ օլամազ, չիւնքի ծնա պաշգա պիր գուզ-վէթ-լազըմ տըր, օ տա չիմտի պիզտէ հօգ տըր: Իմտի չիմտիլիք միւթթէհիտէն ա-մէյի թէշէպպիւսլէրէ հաճէթ մէս էթմէզ:

Պիզ Միլլի իթթիհատտան զիյատէ ֆիլիսէ իթթիհատը լազըմ տըր: Միլլի իթթիհատալար, միլլի փարթիլէր, միլլի չէնլիքլէր, միլլի հօր-թուլար պիլմէմ տահա միլլի նէլէր կէնճէրի-միլլի, իյշ ու իշրէթ, լէօպիյաթ, զէվզ ու սէ-ֆահաթ վէ տինճէ վաղիֆէսիլլիյէ սէվզ էթ-մէքտէն մատա նէ՞ իչէ եարայօր: Միլլէթիէր-վէրլիյիմի, միլլէթիէրլէսիլլիյէ թահիլ էթմէյէ հիշ կէնլիւմ հօգ տըր: Թէքար էտէրիմ քի շիւնի պիզէ միլլի իթթիհատտան զիյատէ քի-լիսա իթթիհատը լազըմ տըր: Սէնէլէրտէն պէրու չարշէշմ իլէ ինթիզար էթտիլիմիլ շու քիլիսէ իսլահաթը մէսէլէսի իսալըճա տէօյիլ-միւշ վէ սիւզիւլմիւշ պիր հալէ կէլմիշ իքէն, վէ պուհու մէվզի ի իճրայա վազ էթմէնին զէ-մանը կէլմիշ տիր տէր իքէն, ա՞ պու միլլէթ իթթիհատը նէ՞րէտէն մէյտանա չըգտը, «Տալ-տան տալա ուչան գուշուն հուվասը օլմազ»: Կէշէնլէրի միլլի Յորեկեանտա, պուրատա միլլի իթթիհատըն թատընա պագտըզ, խամ իտի, սիմաղա թաթը կէլմէտի, սէսի տէ նախօշ օ-լարազ գուլազլորըմըզա թանինէնտազ օլ-տու: Էլ էէվմ, փարազ ճիճի պիճիլէրլէ միլ-լէթին կէօղլէրինի եէթէր գատար գամաշտըր-տըզ: Խայր, միլլէթին գալպի պու միլլի իթ-թիհատա չիմտի հազըր տէյիլ տիր, զիրա «Աճէլէ իչէ չէյթան գարըլըր»: Մէրդուպ իթ-թիհատա կիտէն հօլ պաշգա տըր: Միլլէթին փարչալարընը եէքտիկէրինէ բապթ էյլէյէն եէ-կեանէ բապթթա ճիւն տիր հանի իֆի ֆիլիսէյիլիս պիլիլիսիլիս պիլիլիլիսի տիր: Էվզէլա միլ-լէթլէրի միւթթէհիտ գըլան անճազ ճիւն տիր: Պուհա նէ՞ չիւպէ, պուհա տինհա չահիտ տիր: Իսլամիյէթ, Պուտտա, Գօնֆիւկիօս վէ Քրիս-թիանլըգտա պին պիր միլլէլ պիրլէշմիշ տիր: Իքի փարչա ճէմաթ նէ՞տէն օլուր քի տին վէ քիլիսէճէ պիրլէշմէզ իմիշ: Պիզ էօյլէ պիր գալմ իզ քի, տիրլէր ազգասիւր օլուրուզ վէ տիրլէր կրօնասիւր օլուրըզ: Էճտաալըմըզ կի-պի խաս պիր միլլէթ օլապիլմէք իչին պիզէ

հէր ի քիսի տէ լազըմ արը: Պիզ Սահակ Մեհ-
րոպըն ա ք զինի ալըպ, փարլադ պայրազլար
վէ կիւմիւն ապիտէլէր իւղէրինէ անլէրի նազ
վէ հէքք էտէրիզ, պու էյի տիր: Լաքին Սա-
հակ վէ Մեսրոպըն սէվտիքլէրի Աստուածաշունչա
տա, պիւա հիծապ միլլի դադէթալարտա «Մա-
նալ» թէսմիյէ էտէրիզ, մէյէր քի Սահակ Մեհ-
րոպ մասալճի իմիլլէր: Հա՛նա վէքիւլլա, պիզ
պուրտա Եզեբոսըն խօրօզունա տէօնալիք, օ
«արփայը հէր, ինճիյի պրազըր» իտի: Միլլէ-
թիմիզի չիմտիյէտէք մուհաֆազա էտէն ճիւն
իտի: Թարիթիմիզտէ էն փաղանգ ֆիւթուհա-
թըմըզ տին ուղորունա իտի, էն պէօյիւք ա-
տէմլէրիմիզի հէթիշտիքէն տին իտի, էն փար-
լազ քիթապէթիմիզ տինի տիր: Իմտի ալինի
թահգիր էթմէյէլիմ, պիւպա անը սէվէլիմ վէ
անսէ պիւրէյէլիմ: Տինտար պիր միլլէթ օլալըմ,
զիրա տինտար պիր միլլէթ հէմ Ալլահա վէ
հէմ միլլէթէ քանն խըտմէթ էտէպիլիւր: «Ջիրա
պանա խըտմէթ էթմէյէն միլլէթ վէ հիւքիւմէթ
հէլաք վէ օլ միլլէթլէր պիւ քիւլլիյէ խարապ
օլաճագ սըր:» Ես. 66. 12:

ՏԻՆԻ

ՏՈՒԱ ՐՈՒՆՈՒ

ՎԵՐ. Գ. ԱՊԼԱՅՍԵԱՆ

2

Քէզա պու վատ իճրա օլունտուղունտա,
տուալար տահա զիյատէ կէրմիյէթլէ, թիթրէ-
յէրէք, կէօզ եաչարը իլէ նիտա էտէրէք, վէ
հաթթա թէրլէր տէօքէրէք արզ օլունաճագ
տըր: Պիր քիմսէ թանըրըմ քի, պիր գաչ տէ-
ֆա կէրմիյէթլէ արզ էթտիյի տուալար էսնա-
սընտա Յիսուս կիպի պիւթիւն էլպիսէսի թէր
իլէ ըսլանմը իտի: Վէ «Սաալըզն կէրմիյէթ-
լի տուասընըն փէք պէօյիւք թէսիրի վար
տըր:» Տուա էտէն՝ աճաիպ պիր չէվզ իլէ
տուա էթմէյէ պաչլար, քիմիւն հուզուրընտա
տուրտուղունու անլար, տիկէր թարաֆտան
մէսէլէնին էնէմմիյէթի, արզունուն աթէշի,
տուա էտէնի էօյլէ պիր հալա կէթիւրիւրէր քի,
տուա էսկիսի կիպի տուտագտան տէյիլ, թէ-
ֆէքքիւրաէն, իրատէթտէն, հիսսիյաթտան,
գալպտէն, պիւթիւն ըուհտան վէ վիւճուտ-
տան իլէրի կէլիւր: Ա՛հ, պիր տուա մէճլիսին-
տէ պէօյլէ տուա էտէնլէր պուլունու, օ մա-
հալ սէմայա թէպտիլ օլուր: Պիր տէֆա պիր

տուա մէճլիսինտէ տուա էթմէք իչիւն պէ
տէֆա չիֆթ չիֆթ գալգալար: Պիր չօգ տէ-
ֆալարտա ալնի վազթտա իքիլէր, իւլէր
տէօրտէր քիշի գալգալարընը վէ պիր տէ-
ֆա տուա էթմիլ օլանլարըն մագսէտինէ հէ-
թիշպիլիմէք իչիւն իքիւնճի վէ իւլիւնճիւ տէֆա
գալգալըն օլտուղլարընը կէօրմիլլիւմ տիր: Պիր
տուա մէճլիսինտէ հէտինճի տէֆա տուա է-
տէնի կէօրմիլլիւմ տիր քի, հէտինճիտինի ֆի-
զան էթտիյի սէպէպտէն իթմամ էտէմէտի վէ
տէքհալ ճէվապընը ալտըգ: Իքի թան էիւրէք-
լիլէր սէստիզ վէ սաքիթ օթուրմուչլար իտի,
պու էսնատա անլէր տախի տայանամայարագ
Բապպըն հուզուրընտա սէճտէ գըլտըլար վէ
Անա թէսլիմ օլտուլար: Լաքին պիզտէն հիւ
պիրի անլէր իչիւն ալանէն տուա էթմէտի,
հէր քէս քէնտի շախսը վէ ումում իչիւն տուա
էտիյօր իտի: Պաղըլար պէօյլէսիլէր իչիւն ա-
լանէն, «թան էիւրէքլիլէր», «Հիճապ էտէն-
լէր», «Ասիլէր» տէյէրէք տուա էտէրլէր վէ
պէն տախի պէօյլէ տուա էտէնլէր իշիթտիյիմ-
տէ միւզթարիպ օլուրում, զիրա օ քիմսէլէր
թարաֆընտան տուա թալէպ օլունմատըզը
հալտէ ալանէն տուա էթմէքլիլին մուզիւր օլ-
տուղունու փէք էյի պիլիւրիմ: Ա՛հ, չիւպհէսիզ
պու կէրմիյէթլէ տուա էթմէքլիք, սէմայը
էօրթէն վէ աչան վէ եաղմուր կէթիւրէն լութֆ
վէ նիյազ ըուհունուն նէթիճէսի տիր: Իշիթ պու
զէմանտա տըր քի, տուա էտէնլէրին, վէ պու
վատա նաիլ օլանլարըն կէօզլէրի, խաչտա
եարէլէնմիլ օլանա թէվճիհ օլունուր, վէ
աղըր վէ պէօյիւք կիւնահըն իթթիլարընը
տէհէլէթլի, լաքին միւպարէք օզլարըլա եա-
րէլէնիպ աճը սիւրէթտէ փէչիման օլա-
րագ ահ ու ֆիղան էտէրլէր վէ կէօզ եաչարը
տէօքէրլէր: Պու հալ, ումումի օլուպ հէմ գա-
տընլար վէ հէմ էրքէքլէր արասընտա օլաճագ
տըր: Պու վատըն միւպարէք նէթիճէլէրինի
քի՛մ հիսապ էտէպիլիւր: Էրմէնի հուրուֆաթը-
նըն պուլունմատը պունուն նէթիճէսի տէյիլ
մի իտի: Ս. Սահակ վէ Ս. Մեսրոպ չալըսալը-
լարը վէ հուրուֆաթը պուլուպ իսթիմալ էթ-
տիքլէրի զէման նէ՛ գատար տուա էտէրլէր
իտի: Պու միսալլար ֆէվզէլատէ թէքսիր է-
տիլէպիլիլէր:

Լութֆ վէ նիյազ ըուհունուն ինսան օլուն-
տուղու զէման տըր քի, ըուհանի պէօյիւք
ինթիպահլար մէյտանա կէլիպ, անլէր սաթհի,
հիսսի վէ կէչիճի տէյիլ, ամէլի, աճաիպ վէ տաի-

մի նեթիճէլէր հասըլ էտէրլէր: Պունտան 40 սէնէ էվլէլ իքի քիւսիւլիւլէրի պարըշտըրմագ իչիւն իւարփուլթըն Զինճիրլի խանընտա պիր օտատա պիր իճթիմա վագը օլտու իտի: Քիւսիւլիւլէրի սէօյլէթ մէզտէն էվլէլ հէփիմիզլին պիրէր տուա էթմէսինի թէքլիֆ էթտիմ: Տուա պիթտիյինտէ, պաշգա հիչ պիր վէսաթէթէ լիւղում գալմայարագ քիւսիւլիւլէր ալաղա գալգըպ պիր պիրինին էլինի սըգտըլար վէ պարըշտըլար, պոնլար իտէ ատի ատէմ տէյիլէր իտի: Գուսուրլարը կէօրիւլէն պիր քիլիսա ազասը նասիհաթ օլունմագ իւղըէ Հոգաքարճոքիւնըն հուզուրընա չաղըրըլմըլ իտի: Թէաննիւտ էթտիյինի կէօրտիւլիմտէ «Պիր տուա արզ էտէլիմ» տէտիմ: Հէփիմիզ տուա էթտիյիմիզտէ մէրգում քիւլլիյէն թէպտիլ օլտու վէ էօլիմինէ դատար պիր տահա օ խաթայա տիւշմէյիպ մուգաֆֆէր պիր էօլիմ իլէ էօլաիւ: Նէ՞ գատար քիւսիւլիւլէր քիմսէլէր պուլինթիպահ գէմանընտա պարըշտըլար, քիլիսէլէրէ վէ վաիլլէրէ սէլամէթ կէթիրմիշ տիրլէր: Ահ, պու ճէննէթի հալտան նիչիւն մահրում օլալըմ: Տէվամի սիւրէթտէ պունու կէօնէնէ պիլիթիլ: Պու սայէտէ արամըզտա օլան պէտպինլիք աճաիպ պիր սիւրաթլա նիկպինլիյէ թէպտիլ օլունուր: Ալլահա ինանտըգտան մատա անա պիր պիրիմիզ վէ քէզա Ալլահըն իչի հագգընտա տախի նիկպին օլունուր:

Քրիստոսըն իքինճի տէֆա կէլիչինէ ինանըպ վաղ էտէնլէրին հէման քեաֆֆէսինին Քրիսթիանլըգ հագգընտա պէտպին օլմալարընա թէաճճիւպ էտէրիմ: Քրիսթիյանլըղըն 50 սէնէ էվլէլ նիսպէթէն ազալմըլ օլտուղունու վէ Յիսուս կէլտիյինտէ՝ պու տրենետա իման պուլամայաճաղը տէրէճէտէ ազալաճաղընը զանն էտիյօրլար: Պէշլէ պիր պէտպին քիմսէ, ֆաիտէլի օլաճաղընա էմին օլմատըղը իչիւն քէնտինտէ շէվզ վէ դայըթ տախի գալմաղ, զիրա ֆաիտէլի օլմագ իմանտա թէրագգի էթմէք տէմէք տիր: Խայր սէվկիւլիւլէր, սիզլին ճիտտիյէթինիզէ ինանըրըմ, լաթին հանըլմըշտընը: Մէֆթուր էտիճի նէ՞ կիպի հալլար պուլունուրսա պուլունսուն, իման պէօյիւր վէ պէօյիւլէճէք տիր, վագասա պու պէօյիւլմէսինին թարղլարը տախի թէպտիլ օլաճագ տըր: Ինկիլիզճէ Քիլնիլթը Թայսիկի իամինտէ պիր զաղէթա իչինտէ Յմիլիօնէրլէրին վասիյէթլէրի վար տըր: Պունլարտան պիրի Մօրկանընքի օլուպ՝ Բանիւնա, Աւեսաքտ, Բիւզանդիոն վէ

սաիր զաղէթալարտա կէօրիւլմիւլ իտի: Հա՛նա կը ասըր եախօա գէմանտա պէօյլէ իմանա, օ տա հագգի իմանա մալիք օլան պիր միլիօնէր կէօրիւլմիւլ տիր: Տիկէր իքիտէն պիրի տախի միլիօնէր օլտուղու հալտէ Միսիօնէր օլարագ Զինէ կիթմիշ իտի: Պէն Մըսրտա իքէն պունլարտան պիրինի իսլամ տին, հուրուֆաթ վէ էտէպիյաթրնը էօյրէնմէք իչիւն օրայա կէլմիշ օլտուղունտան օրատա կէօրտիւմ վէ տինլէտիմ: Գուգլվէթլի, շէվզլի պիր կէնճ իտի: Ախիրէն վէֆաթ էթմիշ օլտուղունու մաէլէսէֆ իչիթտիք, վէ պիր միլիօն տուլար գըյմէթինտէ օլան էմվալ վէ էմվալընը Ալլահըն տալասը, բուհլարըն խէլաս օլունմասը ուղուրունա վասիյէթ էթմիշ տիր: Իսմի՝ Ուլիւլմ Հուալթինկ Պօրտըն տըր: Քէնտի սէրվէթինի՝ «Իմանտա հագգի օլան, Քիթապը մուգատտէսին իլահի իլհամլարը, թալիմաթը, նուֆուզը, թէսիս թալիմաթը, Յիսուսըն ուլունիյէթի, մաղֆէրէթ թալիմաթը» կիպի էսասի խուսուսաթա ինանան միսիօնէր վէ մուալիմլէրէ վագֆ էտիյօր: Հա՛նկի թալիստէ, պու մագսէտէ պէօյլէ պէօյիւք պիր մէպլաղ վասիյէթ էտէն միլիօնէր պիր միսիօնէր կէօրիւլմիւլ իտի: Քէզա Ռօպէրթ Արթինկլըն իսմինտէ տիկէր պիր միլիօնէր, տէօրթ պուլուգ միլիօն տուլար սէրվէթինի Մկրտչական Միսիօնէր Շիրքէթինէ վասիյէթ էթմիշ տիր: Վասիյէթնամէտէ, «Պու սէրմայէ վէ անըն ֆաիլի՝ վասիլէր մարիֆէթիլլէ փուլփէրէսթ գսվմլար արասընտա Ալլահըն քէլամլարընը թալիմ էթմէք մագսէտինէ սարֆ օլունաճագ տըր: Քէնտի լիւանըլա Քիթապը մուգատտէսի պուլունմայան պիլճիմլէ էպնաի պէշէրէ անը օգունաղը էօյրէթմէք, պէնիմ արգում տըր: Հէր եէրտէ, Աֆրիգատա, մէրքէզի վէ ճէնուպի Ամէրիգատա, Ասիատա, Ճէնուպի Տէնիզլին առալարընտա, Հինտ առալարընտա պուլունուպ մաթպու Քիթապը մուգատտէսլէրտէն մահրում պուլունան պիլճիմլէ ինտան ճինալէրինէ, տէրհալ Քիթապը մուգատէս եթթիշտիրիմէսի վէ անլէրին ինճիլի հալա գօնուլմասը՝ արգում տըր», տէնիլիյօր: Վէ տահա պիզ պէտպին օլալը՝ մաղընընը, զիրա Ալլահըն էօզ էվլատլարը արասընտա պու մուզիրը պէտպինլիյին պուլունմասը շէյթանըն իչինէ չօգ էյի եարար: Լաթին լութֆ վէ նիյաղ բուհունուն ինան պուլուրուլմասը, անը մահվ էտէր: Պինսէն-

ալէյն հէր ֆէտաքիարըզ վէ հէր պէհա իլէ պու վատը կէօնէնմէք պիղիմ վազիֆէմիզ տիր: Բեա՛չկի պու բուհ՝ պու կիւզիւն կէլսէ, քեա՛չքի սէնէ պաշը կէլմէտէն պաշլասա խտի: Լաքին ինանան վէ հասրէթինի չէքէնլէր իքի- չէր, իւչէր, պէշէր պիրլէշիպ վատ էտէնին հուզուրուհտա սէճտէ էթմէլի տիրլէր վէ էվ- վէլա քէնտի շախալարը, սանիյէն, քիլիսա վէ էհալի իլին բիճա էթմէլի տիրլէր: «Վէ սէօյ- լէմիլ օլան մուհագգագ իճրա էտէճէք տիր վէ Ալլահա իւմիտ էտէլիմ:» Պու տոնա վէ լութֆ բուհուհնա, հէմ շախսի տուալարըմըլտա վէ հէմ մինպէրլէրտէն սէօյլէմէլիլիզ: Պու վատը կէօնէնէնէ գատար պու իհթիյաճը թէքիտ էթ- մէլի վէ տէվամի սիւրէթտէ իսթիրհամ էթմէ- լի տիր: Պու բուհըն կէլմէսի վագաա կէճի- քէպիլիր, լաքին մուհագգագ կէլէճէք տիր: «Եյ ճիւմլէ մէմլէքէթլէր, տիրթէշիլ վէ մէսէր- րէթ իլէ Ալլահտա մէսրուր օլուհուզ:»

Քէզա պու նուսիսէտէ, Գօրէատա Գրիսթի- յան մահպուսլարըն սալը վէրիլմէլէրի եազըմըլ տըր: Քէզա «Նօրթֆիլտ Բէգըրտ» իսմինտէ տի- կէր պիր զագէթատա Ֆրանսըզ հիւքիւմէթինին Մատահասգար Փրօթէսթանթլարընա վէ ին- ճիլի իչէ գարլը չըգարմըլ օլտուզու գօզալա- յըլըն գալտըրըլտըրը խապէրի վէ պուհուհն կի- պի պիր չօգ մէսէրրէթպախշ միւթտէլէր վար տըր: Շու հալտա նի՛չիւն պէտպին օլալըմ: Եա՛ Բապպ, պիղիմ պէտպինլիլիմիզի պիղէ աֆվ էտիպ նիյազ վէ լութֆ բուհուհնու, պիւթիւն Բրիսթիյանըլըն, պիղիմ վէ մէմլէքէթիմիզին իւզէրինէ տէօքէրէք պու պէտպինլիլի մահվ էթ: Աէվկիւլիւ խէլասքեարըմըզ Յիսուսըն ճէ- լիլ իսիի իլէ տիլէրիզ: Ամին:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՊԱՂԵՍՏԻՆՏԷ ՐՈՒՍԻԱ(*)

1.

Բուսիանըն՝ Պաղեստին վէ Սիւրիատա նու- ֆուզը կիթտիքճէ թէզայիւտ էտիյօր վէ ին- րազ էթմէքտէ օլտուզու միւսթէսնա մէվգի իսէ չու իւչ սէպէպլէրտէն նէշէթ էթմէքտէ տիր: 1. Բուսիալը Եհնուտիլէր, 2. Բուս գի- յարէթճիլէր (ուխսաւորլար), 3. Բուս փարասը:

(*) Տիւվէլի մուտգամատան պազըլարընըն Պաղես- տինտէ նուֆուզ վէ թէէսիլլէրինէ տաիր Նիյր Իյարտէ պիր սըրա պէնտէր նէշը օլուհմուշ օլուպ պու անլէ- րին պիրինճիսի տիր:

Բահմիւս

Եհնուտիլէր տէվամի սիւրէթտէ Պաղեստի- նէ ազըլմագտա օլուպ Սիւրիալըլարըն կէրէք թիճարէթինի վէ կէրէք փարալարընը քէնտի էլլէրինէ կէշիրմէքտէ տիրլէր: Էվրօփա տէվ- լէթլէրինին, խուսուսա Բուս հիւքիւմէթինին հիմայէսի ալթընտա պուլուհնա Եհնուտիլէրին հալլարը Պաղեստինտէ չօգ էյի տիր: Շուրասը ինքեար օլուհամազ քի, Բուսիա՛ Եհնուտի մէ- սէլէսինի քէնտի մէնֆաաթընա օլարագ փէք զիյատէ մէհաթէթլէ իսթիմալ էթմէքտէ տիր: Օ՝ Եհնուտիլին նէ՛րտէ եէրլէշիրսէ մուհագգագ գօմշուլարընը իգթիսատէն միւթէպարըրը էտէ- ճէլինի պաթէճրիպէ պիլտիլինտէն, անլէրի գօ- վալայօր վէ անլէր հիճրէթ էտիպ չօզլարը Պաղեստինտէ եէրլէշիյօրլար: Պուրատա թէմա- մէն ֆարզըլը պիր շէքլտէ Բուսիանըն հիմայէ- սինէ մագհար օլուպ անտէն փէք ալա իսթի- ֆատէ էթմէլի տէ պիլլիյօրլար: Եաֆայա կէլ- տիլլէրինտէ Բուս Եհնուտիլէր կէօմրիւքտէ մուհայէնէ օլուհամազլար, հալպուքի, անլէրին իւզէրինտէ պիր չօգ միգտարտա կիւմիւշ վէ միւհէվիէրաթ օլտուզուհու պիլմէլէն սայքի Խօզ աըր: Թիւրք մէմուրլար պուհու հէր քէս- տէն ալա պիլլիլէր, լաքին նէ՛ չարէ քի պիր Բուս թապաասըլլա օղրաշմաղա ճէսարէթ էտէմէյօրլար: Շայէտ պիր մէմուր պու կիպի պիր մուհմէլէյէ ճէսարէթ էտէրսէ, անլէրին իլք միւրաճէաթընտա Բուս գօնաօլոսիանէսի տէրհալ վէ չէտիտ սիւրէթտէ միւտախէլէ էտէ- րէք պու շէյի մէն էտէր: Թապիի Պաղեստին- տէքի Բուս Եհնուտիլէրինին հայաթը, քիւլի- յէն ֆարզըլը պիր սիւրէթտէ թէճէլի էթմէքտէ տիր: Օնլար՝ Բուսիանըն ամալընա խըզմէթ էտէն փէք զիգըլմէթ պիր վասըթա տըրլար: Բուսիա՛ Եհնուտիլէրի քէնտի մէմալիքինտէ իսթէմէզ, լաքին Պաղեստինտէ Բուս թա- պաալարընըն չօղալմասը, օրտա քէնտի նու- ֆուզուհնու արթմասընա սէպէպ օլույօր: Խու- սուսա, պու թէզայիւտ էթմէքտէ օլան Բուս թապաասը, Եհնուտիլէր կիպի սէրվէթ եըղմա- ղա վէ թէքէսսիւր էթմէյէ միւսթաիտ պիր նէսլ օլտուզուհնու նագարը տիգգաթա ալըր- սագ, Պաղեստինտէ պիր Բուս հաքիմիյէթի- նին թէմլիլ աթրլմագտա օլտուզուհնա թէրէտ- տիւտ էթմէլիլ:

Պաղեստինտէ Բուս սիյասէթինին գուվ- վէթիլ ամիլլէրինտէն պիրիսի տէ, հէր սէնէ ազըն ազըն Երուսաղէմէ կիտէն ուխսաւորլար տըր: Մեծ պահի վէ Չասիկ վազըթլարընտա

100,000 գատար Րուս ուխտաւորներն Պաղեստինէ թօփանաւորը օլուր : Պաղեստինտէ Կոնստանտնուպոլիս Օրթոքս Ժէմիյէթի Եանանէսի (The Imperial Orthodox Society) պոռնարը հիմայէ էթմէք վաղիֆէսիյէ միւքէլլէֆ օլուպ, կէլիպ կիթմէլէրի իչիւն լաղըմ օլան թէրթի պաթը հափար վէ թահթը էմիյէթտէ պուլունմաւարը իչիւն նէղարէթ էտէր : Պու չիրքէթ 1847տէ թէէսիս օլունուպ մագսէտի՝ Րուս սիատան Պաղեստինէ գիյարէթէ կիթմէյի թէշվիպ էթմէք տիր : Օ զէման ուխտաւոր երկւլէրճէ կէլմէքտէ իքէն պու կիւն պիւնէր իլէ կէլմէքտէ տիրէր : Օ զէման Րուս ուխտաւոր, Րուս մանասթըր վէ խանլարնա էնէրլէր վէ պէօյլէճէ մէմէքէթին հէր ճիհէթինտէ տաղընը պիր հալտէ պուլունուրլար խտի : Շիրքէթ՝ Րուս ուխտաւորը իչիւն խուսուսի հօթէլլէր հափմաղը թաամիմ էտիպ, Գըրըմ մուհարէպէսինտէն սօնրա Եաֆա Գափուսընտան պէշ տագիգէլիք պիր մէսաֆէտէ պուլունան վէ Րուս ուխտաւորըն պու կիւն օրա էնմէքտէ օլաուղու կիւղէլ պինաւարը ինչա էյլէտի : Պէօյլէճէ Րուսլարըն փարասը Րուս ճէպլէրինտէ թօփանմաղա վէ Րուս ուխտաւոր Րուսլարըն թէէսիրինտէն գուրթուլմաղա պաշլատըլար : 1889տա Րուսիա Ձարը Ալեքսանդր Գ. պիր ուրազ (ֆէրման) նէշր էտէրէք «Պաղեստին Շիրքէթի իւնվանընը, «Պաղեստին Ժէմիյէթի Եանանէսի»նէ թահվիլ էյլէտի վէ անըն թիյասէթինի պիզղաթ էօհտէսինէ գապուլ էյլէտի :

Րուս ուխտաւոր քէնտի հիւքիւմէթլէրի թարաֆընտան Պաղեստինտէ հէր վասըթա իլէ թէշվիպ օլունմագտա տըր : Անլէր իչիւն հօլճուղու մէսարիֆաթընտա պիր չօգ թէնգիւլաթ հափըլարընտան էն ֆագիր պիր Րուս պիլէ Երուսաղէմէ կիտէպիլիօր : Ուխտաւորը Եաֆայա վասըլ օլտուղլարընտա, Շիրքէթին Գարատաղը գաւաւարը անլէրի իսթիգպալ էտիպ սըրֆ պիր ըէսմիյէթ օլմագ իւզրէ կէօմրիւքտէն կէչիւրէք անլէրի թրէնէ գօրլար, Երուսաղէմէ հէթիչտիքլէրինտէ Շիրքէթին՝ գատընլար վէ էրքէքլէր իչիւն այրը տաիրէլէրի պուլունան հօթէլլէրինէ էնէրլէր : Ուխտաւոր պուրտա կէրլէր վէ ուլուրլար, կիւնտիւղ իսէ պէօյիւք գաֆլաւար թէշքիլ էտէրէք վէ մայէթլէրինտէ գլաղու գաւաւար պուլունուղու հալաէ մուգատտէս մահալլէրի գիյարէթ էտէրլէր : Շիրքէթ՝ արղու էտէնլէրի երնէ

գաֆլաւար թէշքիլ էտէրէք էթրաֆ չէհրլէրէ, Նազարէթէ, Նապուսա, Թիպէրիայա տախի սէվգ էտէր : Շիրքէթին սիւարի վէ միւսէլլան գաւաւարը էնա ի ըանտա Ուխտաւորաւ րէֆագաթ էթտիքլէրի կիպի, պէրապէրլէրինճէ տօղթօր, էճգախանէ, խասթա պագըճըլարը չատըրլար վէ հաթագլար տախի պուլունուրլար : Ուխտաւորտան պագըլարը հայվանա րաքիպ օլուրլարսատա, էքսէրիյէթի պունու տօղրու կէօրմէյիպ հիւրիւմէյի թէրճիհ էտէրլէր : Հէր գօնագ հէրինտէ, գաւաւար Ուխտաւորըն իսթիւրահաթընտան տօլայը մէսուլ տըրլար :

Րուսիա հէր սէնէ Պաղեստինտէ պէօյիւք մըղտարտա փարա սարֆ էտէր : Րուս քիլիսաւարը գուպպէ վէ չանլարըլա տէրիայ տիգգաթ ճէլպ էթտիքլէրի կիպի տախիլէն տախի ղանի թէգէրինաթ, ըէսմէր, գանտիլլէր իլէ տօնանմըլ տըրլար : Ձար Ալեքսանտր իքինճիւն գարըսը, Ձարինա Մարի Ալեքսանտրօնանըն գիքրինէ օլարագ Ձէյթուլուղ տաղընըն պէօյրինտէ ինչա էտիլմիշ օլան Րուս Բիլիսասը, Երուսաղէմին էն միւքէլլէֆ քիլիսաւարընտան մատուտ տըր : Րուսիա՝ քէնտի պինաւարընը ինչա էթմէք իչիւն մէմէքէթին էն էյի մէվգիլէրինի իսթիսապ էտէր : Աչաղը մէվգիլէրի ասլա իսթիսապ էթմէք վէ չիմտի էլինտէ էօյլէ մէվգիլէր վար քի, էթրաֆընտաքի միլլէրճէ վասի մէսաֆէլէրէ հաքիմ օլտուղլարընտան ֆէնի ի հարպ նօղթա ի նազարընտան պէօյիւք պիր գըյմէթի հաիգ օլապիլիլէրէ, Նէֆսի Երուսաղէմտէ մայիք օլտուղու պիր չօգ էմլաքտան սարֆը նազար, մէմէքէթին հէր թարաֆընտաքի մուգատտէս մահալլարտէ Րուսիա էյի պիր սուրէթտէ թէմսիլ օլունմուշ տըր :

Սօն վաղըթլարտա Րուսիա թալիմ ու թէրպիյէ ճիհէթինէ տախի էփէյի ղայրէթ սարֆ էթմիշ տիր : Երուսաղէմտէ օլտուղու կիպի, Շամ, Նազարէթ վէ Թիպէրիատա տախի կէրէք գըղլար վէ կէրէք օլանլար իչիւն ճէսիմ վէ մունթագամ մէքթէպլէրի վար տըր : Սիւրիա վէ Հավրանտա 2) գատար մէքթէպլէրի վար տըր : Րուս լիսանը Պաղեստինտէ էփէյի թէամմիւմ էթմիշ օլուպ սիւքքէնճըլար ազ չօգ Րուսճա գօնուլուրլար : Հաթթա մէրքէպ սիւրէն չօճուղլար վէ տիլէնճիլէր պիլէ չաթ փաթ Րուսճա գօնուլապիլիլէր : Կէլէճէք նէսլին երկտէ պէօյիւք պիր գըսմը Րուսճայը պիլէճէք տիր : Լաքին Շարգը Գարիպտէ Րուսիանըն մէվգիլինի թէմէլ թալըսը, Փրօթէսթանթըլըն թէ-

ճալուգաթընա գարչը քէնտինին՝ Օրթոտօքս Բի-
լիսսաքընըն համիսի օլտուղունու իլան էթմէսի
տիր։ Օ իտտիա էտէր քի, Բուսիա Օրթոտօքս
Բիլիսսաքընտան պիր չիւպէսի օլուպ Շարգտա Բուս
Բիլիսսաքընտան տահա զիյատէ գուվլէթի օլ-
տուղունտան, Օրթոտօքս Բիլիսսաքընըն բուհա-
նի վէ տիւնեկէվի մէնաֆիինին թապիի պիր մու-
հաֆըզը սըր վէ պինաէնալէյհ հէր նէվ վէսա-
իթ իլէ, պինալար ինչա, մէքթէպլէր վէ մու-
հաճէրէթլէր թէսիս էտէրէք, քէնտի մէվգիինի
թագվիյէ էթմէյէ մէճպուր տըր։ Վագաա Բու-
սիա սիւքիւթ վէ րահաթ պիր թարգտա իլէյօր
իսէ տէ քէնտի գարչըսընա չըգան հէր մանիէ-
յի իզալէ էտէճէք տիր։ Բուս հիւքիւմէթի նի-
չէ մուամէլաթը իլէ արա սըրա քէնտի նուֆու-
զունու էֆքեար ը ումուսիյէ միւվաճէհէսինտէ
թագվիյէ էթմէքտէ օլույօր։ Բուսիա կէրէք
Շարգ ը Գարիպտէ, կէրէք Ագսա ի Շարգտա
պէօյիւք պիր րօլ օյնայաճագ սըր։

Օ՝ հարէքէթ էթմէգտէն էվվէլ հէր թէֆէր-
բուաթը իքմալ էթմէք իչին պու կիւն հա-
զըրլըգ կէօրմէքտէ տիր։ Հարէքէթ էտէճէյի
կիւն՝ մուհագգագ կէլէճէք տիր վէ օ զէման
կէրէք Պաղէստինտէ, կէրէք Սիւրիատա անա
մուգավէմէթէ թէչէպպիւս էթմէք նաֆիլէ պիր
իլ օլաճագ։

ՁԵՌՔԱՆԻՆԻՆԻ ԶՈՊԱՆ ԹԱԽՍԻՍԻ

Ձէօքմէրգմէն (Չոք Մարգուան) Ինճիլի քի-
լիսէսինէ Պատ. Վարդան Երանեանը չօպան
թախսիս էթմէք իւզրէ Ատանա Սթասիօնըն-
տան՝ Տօգ. Ու. Ն. Ձէյմպըրս, Հ. Յ.
Աշճեան, Վեր. Հ. Կէօյգալայճեան, Այնթապ
վէ Մարաշ սթասիօնընտան տախի Վեր. Մր.
Մարթին, Մր. Փաուլ, Վեր. Ենովգ Հատիտ-
գան, Վեր. Յարութիւն Յ. Մանուչալեան
կէլիւիլ օլուպ անլէր պիր գօմիսիօն թէչքիլ իլէ
Տօգ. Ու. Ն. Ձէյմպըրս՝ ըէիս վէ սահիպ ի
իւզայը քեաթիպ թային էթտիլէր։

Պատէնու պու հէլէթէ Պատ. Խ. Դուղլեան,
Յովհաննէս էֆ. Գարասարգիսեան (Ձէօքմէրգ-
մէնտէ), Մովսէս էֆ. Աշճեան (Իսքէնտէրուն-
տան), Յովհաննէս լարժապէս Գըրըճեան (Օճագ-
լըտան), Կարապետ էֆ. Ճէրէճեան (Էօզէրլիտէն)
ֆախրի ազա հալինտէ գապուլ օլունուպ՝ Նոյ.
1 տէ գանտիտա (1) Քրիսթիան թէճրիպէսի,
(2) Պու խըտմէթի ինթիսապտա մուճիպի,
(3) Իւմ ի իլահիյէ աիտ մէսաիլճէ իթիգատաթը

հագգընտա ինթիան էտիլտիքտէն սօնրա, Նոյ.
2 տէ թախսիս խըտմէթինէ գարար վէրիլտի։

Տէօրթ պուչուգ սէնէ էվվէլ քէնտիլէրի
մահիլ էթմէք գարարըյլա 60-70,000 միւսէլլահ
էհալի թարաֆընտան իհաթա, վէ մարթին, մալ-
զէր վէ թօփլար իլէ թէհտիտ էտիլէն Ձէօք-
մէրգմէն վէ միւլհագաթըն էհալիսինտէ չու
սըրատա միւլհաատէ էտիլէն մէսէրրէթ վէ
չատլըզը կէօրէրէք Ալլահըն աճիպ խէլասը ի-
չին համտ էթմէմէք միւսթին տէյիլ տիր։

Պախուսուս Ատանա Միտրիսընա կիթմէք
իւզրէ իքէն գըթալըն պաչլատըզը կիւն՝ Հա-
միտիյէյէ հարըմ սաաթ գալա պիր եէրտէ իչի-
տիպ Նաճարըյլա, օրատան տա կէճէ կիւնտիւզ
ֆիրար էտէրէք Ձէօքմէրգմէնէ եթիլիլ վէ
օրատա տախի 12 կիւն տէհէլէթի հիւճիւմէրէ
մարուզ օլմուլ իքէն Ալլահըն էզէլի թագտիրի
իլէ խէլաս օլան Վեր. Ենովգ Հատիտեան վէ
Վեր. Վարդան Երանեանըն այնի մահալտէ
պէօյլէ պիր խըզմէթ հուղուրունտա պուլուն-
մալարը ամմէնին մէսէրրէթինի մուճիպ օլմագ-
տա իտի։

Գօմիսիօնուն արգուսու իւզէրինէ Նոյ. 2
էօյլէն վագթընտա էօզէրլի ճէմաաթը տա
պիրլիքտէ օլարագ Ձէօքմէրգմէն քիլիսսաքընտա
Վեր. Ենովգ Հատիտեան վէ աճիլէրինին տէ-
լալէթի իլէ Աշա ի Բապպանի այինի իճրա է-
տիլտի վէ սաաթ 91₂ տա Լուսաուրչալանլարըն
Ազգային Կեդրոնական Վարժարանընտա թախսիս
խըտմէթինին իճրա գըլընաճագը խապէր վէ-
րիլտի։ Խըտմէթի մէզքիւրէ աթի իւզ զիքը
սըրա իլէ իճրա օլունտու։

1. Պիւթիւն իզտիհամ այագտա օլարագ,
«Հայր Մեր» թէրէնիւմիւնտէն սօնրա Վեր.
Յարութիւն Մանուչալեան Բիթապ ը Մուգատ-
տէստէն գրաաթ վէ Մր. Փաուլ պիր տուա
արգ էլլէտի։

2. Թախսիս վազը Վեր. Հ. Յ. Աշճեան թա-
րաֆընտան իրատ օլունտու Դուկ, 4, 18 էսաս ը
քէլամ իթթիլիսազ էտիլէրէք վազը՝ (1) Քրիս-
տոսըն ռեսայէթի, (2) Քրիստոսըն մագուէսի վէ
(3) Քրիստոսըն ճիւլիյէթի հագգընտա իրատը
քէլամ էտէրէք, Խէլասքեարըմըզ Յիսուս Քը-
րիստոսըն Իլահի ռեսայէթի մալիֆ, քեպչիր ի
պէշարէթի սասըզ վէ պէշերիյէթին հագիլի ինթի-
յաճընա խասըն օլմուլ իտիլիյին պէյանլէ, հէր
պիր Քրիսթիանըն պու ճէլիլ զաթըն ըէսալէ-
թինի գապուլ, պէշարէթինէ իլան վէ ճէմիյէ-
թինէ տալիլ օլմագ կէրէք օլտուղունու վէ պիր

հոգևոր պաշտօնային նրա տախի Աղաքըն րոնումնա մայիս, ֆեմի կոչումնա գիտակից վե քեպչիր ի պեշարեքե աստղ օլուպ՝ Բրիտանական արտնա կիրակի վե անա իմրիապ հրեկի կերեք խորյինի իզան էլէտի:

3. Րիյասէթ թարաֆընտան վարդան էֆ. նին թերճէմէ ի հալի պէյան օլունուպ՝ Մ. Թ. դօլէճինտէն վե Մարաշ իլմի իլանի մէքթէպինտէն մէղուն օլմուշ վե 8 սէնէտէն պերու Չէօքմէրդմէնտէ վարդ հալինտէ չալըշմըշ վե միւտտէթ ի մէքթիւրէ գարֆընտա չօպանլըղա լիյազաթը կէօրիւլէրէք պու խըտմէթէ տալէթ էտիլտիյինի պէյան էթտիքտէն սօնրա, միւմալիէյնէ խիթապէն՝ պու խըզմէթին մէսուլիէթլի օլտուղունու, քէնտիսի Րապպըն էլլիսի օլուպ՝ անըն գալմընա րունանի զըտա վերմէք կերէք խորյինի, Ալլանըն քէնտիսի պու խըտմէթէ ինթիլապ էթտիլինէ գալպինտէ հադիգի իթիմատը օլմաք կերէք խորյինի զիքը էլէտի վե (1) Տիւնեանըն խէլասը իչիւն Ինճիլին վաղընա ինթիլաճ նէ գատար չօք օլտուղունու գալպէն պիլմէսի, (2) Քէնտիսի իչիւն պաշ վե րէիս տէյու Յիսուս Բրիտանոսը վե իման վե ամէլ գաիտէսի տէյու Քիթապը Մուգատտէսի գապուլ, (3) Ալլանըն մուհապէթինտէն թանրիք օլունարաք ինճիլին վաղը վասըթասըլէ անըն մուգատտէս իսմինի թէմճիտ էթմէք արդուսընտա օլտուղունու տէրունէն հիսս վե (4) Քիլիսէնին սէլամէթինէ սայ էտիպ պէշարէթի թէպչիր էթմէք էմրինտէ սատրգ պուլունմասը վաճիպ իտիլինի պէյան էլէտի: Վէ պու խուսուսլարտա ալանէն վատ էտէր մի տէյու իրատ օլունան սիւալա, Վարդան էֆ. սաղ էլինի գալտըրարաք իթա ի ճէվապ էլէտի:

4. Թախսիս տուասընը Վեր. Համբարձում Կէօյգալայճեան արգ էլէտի: Հազըր պուլունան 6 չօպանլար սաղ էլլէրինի եէնի չօպանըն պաշընա վաղ էլլէտիլէր:

5. Միւշարէքէթ էլլինի Վեր. Ենովգ հատիտեան ուղատըպ՝ չօպանլըգ խըտմէթինին՝ ասքէրլիք խըզմէթի կիպի միւշքիլ վե չէթին ճիհէթլէրի օլտուղունու զիքը էթտիքտէն սօնրա անըն միւքեաֆաթ վե իմթիյազլարընը տախի ճիտտի կերմիլէթ իլէ պէյան էտէրէք պու խըզմէթէ Ալլան իլէ էմէքտաշ օլմաք իչիւն տալէթ օլունտուղունու պէյան էլլէտի:

6. Չօպանա նասիհաթը Վեր. Հ. Կէօյգալայճեան վերտի: Տերիւհտէ էլլէտիլի խըզմէթին փէք մէսուլիէթլի օլտուղունու վե պու

իլի Յիսուս նասըլ էլլէտի իսէ անճադ էօյլէ էտէրէք մուվաֆֆադ օլապիլէճէյինի վե Յիսուսլէ պէշարէթէ խըտմէթ էտէրէք, միւշքիլաթտա սապը ու թէհամմիւլ էտէրէք հիլմ ու թէվազու վե ինքեարը նէֆա իլէ վե Ալլանա թէվէքթիւլ էտէրէք ինճիլի վաղ էթտիլինի վե քէնտիսին գուվլէթ մէնպար Ալլան օլտուղընը իզան էլլէտի:

7. Ճէմաաթա նասիհաթը Մր. Մարթին իրատ պուլուրուպ՝ պէշարէթ վե ճանլար խէլասը էմրինտէ չօպան իլէ ճէմաաթըն ալապասընը՝ աթէշտէն խէլաս օլան պիր չօնուգ վե անը խէլաս էտէն չէֆիգ վե ճէսուր պիր գաթըն հիքեայէսիլէ փէք միւլէսսիր պիր սուրէթտէ իզան էլլէտի:

8. Արժանապատիւ Տ. Սահակ ֆահանայ եէնի չօպանըն էլլինտէն թուրուպ զըսա վե մանատար պիր նասիհաթտան սօնրա «Հունճֆը շաս եքայց մշալնէրը ֆիյ, ուսի հունճֆին Տերոյք աղաչեցիք որ մշալնէր հանկ իր հունճֆին,» եանի, «Կէրչի հասատ չօք, ամմա տմէլէ աղ տըր. իմտի հասատըն Սահիպինէ քէնտի հասատընա ամէլէ կէօնտէրսին տէյու նիյաղ էլլէտի,» տէյիպ պիր պահպանիլ իլէ խաթմը քէլամ էլլէտի վե եէնի չօպանըն պէրէքէթ տուասըլէ խըտմէթէ խիթամ վէրիլտի:

9. Խըտմէթ վաղթընտա երկու գուայըն վե մէքթէպ թալէպէսինին՝ Միսս Ուէպպին տէլալէթիլէ խօշ պիր սուրէթտէ թէրէնիւմ էթմէլէրի վե Մուվսէս էֆ. Աճէմեանըն, պու 800ի միւլթէճալիլ պիր գալապալըղըն խըտմէթ վաղթընտա սիւքիւթ վե նիզամը պուլունմալարընա սայ ու դայրէթ էթմէսի, հէր քէսի մէմնուն պրազմըշ տըր:

Իմտի պիլ տախի էլ տիլ ու ճան եէնի չօպան իլէ ճէմաաթընը թէպրիք իլէ Րունիւլ Գուստըն մուճիպ օլտուղու իթթիհաստա պազի վե տալմ գալմալարընը սէվկիլիւ խէլասքեալըմըղտան թէմէնի էտէրիլ:

Չէօքմէրդմէն թախսիս գոմօսիօնը թարաֆընտան քեաթիպ

Թ. Յ. ՄԱՆՈՒՇԱԿԵԱՆ

Նոյ. 13, 1913

Հարունիյե

ՍԻՆՈՒԱ ՎԼ ՓԱԼԷՍՏԻՆՏԷ ԻՆՃԻԼԻ ԻՇ

7

ՏԻԿԵՐ ՇԻՐՔԷԹԼԵՐ

1. Ամերիգան բարեկարգեալ երիցական Միչըն իւր տէֆա օլարագ 1859 տա Լաթաքիատա իշ աչտը: Մուախխարէն Սուէյտիա, Մէրսին, Գըպրըս վէ Իսթէնտէրունտա տախի չիւպէլէր աչտը: Պու Միչըն՝ Ֆէլլահար արասընտա է- փէյի իշ կէօրմիւշ տիր: 20 Ամէրիգալը միսի- օնէրլէրի վէ 48 եւրլի մուալիւլէրի օլուպ 4 սթասիօնլարընտա վէ 9 խարիճ մահալլարտա 350 գատար ազալարը վէ 18 մէքթէպլէրինտէ 640 շայիրալէրի վար:

2. Թապիրս միչըն, Եաֆատա Գրիսթիյան, Եէհուտի վէ Իսլամ գըզլար արասընտա Միս Ուօքըր Արնօթ Թարաֆընտան 1863 տէ թէէս- սիւս էտիպ հալա տէվամ էթմէքտէ տիր: Իւշ նիհարի մէքթէպլէրինտէ 225 շայիրտ թէալլիւմ էթմէքտէ օլուպ 500 գատար գատընլարա իշ թէտարիք էտէն պիր սէնաաթ տաիրէսի տախի խտարէ էթմէքտէ տիրլէր:

3. Իսգօյիս ֆիլիստինիս Եեհուտիյեռ իշլուն օլան միչըն: Պու չիրքէթ 1864 տէ Պէյրութտա Եէհուտիլէր իշլուն իշ աչտը: Ասըլ մագսէտ Եէ- հուտիլէրի Գրիսթիյան էթմէքտէն զիյատէ ան- լէրի թալիմ վէ թէնվիր էթմէք տիր կէօրիւ- նիւյօր: 8 Ինկիլիզ վէ 12 եւրլի իշճիլէր, էլի ալթընտա օլլանլար իշլուն այրը, գըզլար Ի- չիւն այրը նիհարի մէքթէպլ խտարէ օլունմագտա տըր: 400 գատար շայիրալէրի վար:

4. Ճեպի Թեյլըր միֆրեպի: Իսլամ վէ Տիւրզի գըզլար իշլուն 1868 տէ Պէյրութտա թէէսսիւս էթմիշ պիր միւէսսէսէ օլուպ նէթիճէլէրինտէն հիւքմ էտէրէք պիւթիւն Սիւրիատա էն եզալիսն իշ տիր:

5. Շաւսա Էսինպուրլ թըպպիյէ միչըն մե- միյեթի: Պու միչըն 1884 տէ թէէսսիւս էտիպ 24 սէնէ գատար իճարըլ պիւնալարտա իշլէտիքտէն սօնրա 1908 տէ Վիզթօրիա խասթախանէսի ինշա էտիլտի: Իքի Ինկիլիզ սօգթօր, իւշ Ին- կիլիզ վէ Իքի եւրլի նըրս պուլունուր: Մագ- սէալէրի Ինճիլի թէպլիւր էտիպ խասթալարա չիֆա վէրմէք տիր:

6. Իսգօյիսնըն միսթքէհիս Ազուս ֆիլիստին միչըն: Պունլարըն Գալիլիա կէօլիւ սահիլինտէ վագը Թիպէրիատա 40. Խաթագլը միւքէմմէլ պիր խասթախանէլէրի վար: 26 սէնէտէն պէրու Տօգ. Թօրընս խտարէսինտէ տիր: Խասթախանէլէ

մէրպուլթ տէօրթ տանէ մէքթէպլէրի տէ վար տըր: Պունլարտա 12 Ինկիլիզ վէ 20 եւրլի իշ- ճիլէր պուլունուր, 400 է հագըն շայիրալէրի վար տըր:

7. Ինկիլիզ երիցալանլարըն Հալէպտէ Եէ- հուտիլէր արասընտա աչտըզլարը իշ պու սը- րատա զիքը օլունապիլիւր: Ճէմաաթլարը 120 գատար տըր: 300 գատար շակիրալէր մէք- թէպլէրինտէ թէտրիս օլունույօր:

8. Տանիսնարգա միչըն: Պու չիրքէթ 1899 տա Սիւրիայա կէլիպ 1905 տէ Շամըն չիմալի շարգընտա փալմիրա սէմթլէրինտէքի Իրլանտա միչընըն իշլինի իւզէրինէ ալտու: Մուախխէրէն պաշգա եւրլէրտէ տախի իշ աչտըլար: Սէքիզ Տանիմարգալը վէ 17 Սիւրիալը իշճիլէր մարի- ֆէթիլլէ 10 մէքթէպլ խտարէ էթմէքտէ տիրլէր:

9. Պէթլէհէմտէ 1903 տէ թէսիս էտիլմիշ օլան Շուէտ միչընըն խասթախանէսի տախի պու ուֆագ չիրքէթլէր արասընտա տըր: Պու- րատա 4 Շուէտլի, Իքի Ալաման պիր Ինկիլիզ վէ տէօրթ Սիւրիալը իշճիլէր իսթիխտամ օ- լունմագտա տըր:

Խիւլլատա. Էլան Սիւրիա վէ Պաղեսթինտէ իշլէմէքտէ օլան Ինճիլի չիրքէթլէրին սայըսը 35 օլուպ, պունլարտա 500 էճնէպի իշճիլէր պուլունույօր, 200 ի Ինկիլիզ վէ 150 սի Ալա- ման վէ միւթէպագըսը Ամէրիգալը Խախօտ տիրէր Էվրօփա միլլէթլէրինէ մէնսուպ օլմագ իւզրէ: Փրօթէսթանթ մէքիաթիպինտէ թալիմ գապուլ էթմէքտէ օլան շայիրտանըն ատէտի 20,000 ի միւթէճալուզ տըր: 28 Փարգլը չէհր վէ գասապալարտա 40 գատար հագըզ հէքիւ- լէր վէ 80 գատար նըրսլար վասըթասըլլէ խասթախանէլէր խտարէ օլունմագտա տըր:

Ս Օ Ն

ԿԻԼԻԿԻԱ ՔԻԼԻՍԱԼԱՐԸ

2.

4. Ալպուսրան, վասի վէ մահսուլտար պիր օվա վէ Ճիհան նէհրինին մէնպալնտան այրըլան իքի չիւպէ պէյնինտէ վագը պիր գասապա տըր: Գըսմը ազամը Իսլամ, ճիւզի գըսմը Գրիսթի- յան տըր: Եագըն հալասը սըճագ, գըլըն իսէ, փէք սօղուզ օլուր: Իսլամ վէ Գրիսթիանլա- րըն եէկտիկէրլէրիլլէ ալագալարը սօսթանէ օլուպ օրատա գըթալ վուզու պուլմամըլ տըր: Արագի սահիպլէրի Իսլամ, Գրիսթիանլար իսէ՝ անճագ տիւքքեանճըլըզ, գաթըրճըլըզ վէ ճիւլար

քեօյէրտէ չերչիլիք իլէ իշթիղալ էտէրլէր։ Փրօթէսթանթլարըն խանէլէրի 73 ատէտտէն իպարէթ տիր։ Պուրատա Շարաթապաշար պուլունուպ քիլիսէյէ ազ չօգ զիյանիրաու էթմիչէր իսէտէ, անլէրին իթթիհատընա խալէլ կէլմէմիշ տիր։ Բիլիսէ խարիճէն վէ տախիլէն պէօյիւմիւշ տիր։ Ուսաննա նամ պիր գատըն վասըթասըլա գատընլար արասընտա պիր բուհանի հարէքէթ պաշլամըլ վէ թէճէմմիւլէրինէ չօգլար ճէգալ օլունմուշ տըրլար։ Վաիզլէրի Պատ. Կ. Հասէսեան ալթը այ Մարաշ իլմի իլահի մէքթէպինտէ ինկիլիզճէ իլէ պէրապէր պաղը տէրսլէրէ տէվամ էտիպ չիմտի իշի պաշընտա պուլունմագտա տըր։

3. Ֆեֆֆե, Գօզանտա դայմագամըզ մէրքէզի օլուպ էքսէրիսի Բրիսթիկան օլմագ իւզրէ 230—300 խանէտէն իպարէթ պիր գարիյէ տիր։ Փրօ. ճէմաաթը 30 խանէ օլուպ Հաճին պիրինճի քիլիսէնին չիւպէսի տիր։ Ումում էհալիտէ ասայիշ վէ էմիլիէթ սալթանաթ սիւրիւպ պուրատա խըրսըզըզ մալիւմ տէյիլ տիր։ հայվանաթ տաղլարտա չօպանսըզ եալըլըր, երնէ տէ միւսթէսնա վագըլարտա օլուր։ էհալի կէրէք եէկտիկէրլէրի, կէրէք իսլամլար իլէ խօշ կէչլինիր, չայէտ պէյնլէրինտէ պիր կէօնէ միւլքիլաթ գուհուր էտէր իսէ անը արալարընտա թէսվիյէ էտէրլէր վէ հիւքիւմէթ միւրաճաաթա լիւզիւմ գալմագ, Լագըմ կէլտիյի հալտէ պիրպիրինին ինթիեաճընասա մուսվէնէթ էտէրլէր։ Լուս. վէ Փրօ. լէր իքի թարաֆ եէկտիկէրինտէն խօշնուտ տըրլար։ Հիւքիւմէթ Փրօ. լարըն սօղըու սէօյլէր իտիյինէ գանի օլմուշ տըր։ Իզթիսատի հալլէրի եէրինտէ, չիւնքի չալըզան օլուպ կէչիւմէրինի սուհուլէթլէ չըգարըրլար, թալիւմ ու թէրպիյէ էմրինտէ չօգ դայրէթ իպրազ էտէրլէր։ Էյէր Հաճին Հօմ մէքթէպի Ֆէքքէյէ ինթիգալ էտէճէք օլուր իսէ, մէճճանէն պիր արսա իլէ 100 լիւրա վէրէճէքլէրինի սէօյլէյօրլար։ Հօւնթլաթթիլի միւնասիպէթիլէ պաղը թալէպէլէրինի թարսուս վէ Մարաշա կէօնտէրմիչլէր։ Ֆագաթ Ատանա վէ Սիսէ կիտէն կէնճլէր իշիւն իշթիքեալարը վար։ Կիրակիտէ իւշ տէֆա բուհանի խըտմէթլէրի օլուր, վէ հաֆթա արասընտա հէր սապահ էրքէն տուա ճէմիլիէթի էտէրլէր։

ՀԱՓԹԱԽԱՊԵՐԼԷՐԻ

ԽՍՐԻՃԻ

Ճեհնուպի Աֆրիգասա պուլունան Հինտի ամէլէնին մէյտանա չըգարտըղը մէսէլէ կիթտիքճէ տահա զիյատէ վիւսաթ վէ էնէմիլիէթ քէսպ էթմէքտէ տիր։ Ճէնուպի Աֆրիգատաքի ինկիլիզ միւսթէմէքեաթը պու կիւն մուսթար իտարէյէ մալիք օլուպ անըն ումուրը տախիլիյէսինէ ինկիլիզ հիւքիւմէթի միւսաալէլէ էտէմէզ։ Վէ օրայա իւշմէք իշիւն կէլէն Հինտիլէր քէնտիլէր տէ ինկիլիզ թէպաասը իքէն պիլէ, օրատա պիր թագըմ իմթիյազլարտան մահրում պուլունմագլէ պէրապէր 3 լիւրա տա ֆազլա վէրկի վէրիլէր։ Հինտի ամէլէլէր պու մուսմէլէտէն սուլալը Փրօթէսթօ էթմէք իւզրէ թաթիլ ի էշղալ էտիյօրլար։ Պու կրեյճիլէրլէ ֆօլիս արասընտա պաղը միւսատէմաթ վուգու պուլմուշ օլուպ էսիէրանդատա ֆօլիս սիւահ իսթիմալընա մէճպուր օլարագ 7 Հինտի էօլտիւրմիւշլէր, խէյլի տէ հարալըլար վոթ տըր։ Տիկէր մահալլարտա տախի պու նէվ միւսատէմէլէր վուգու պուլմուշ տըր։ Հինտիստան էհալիսի պու ահվալա խիթամ վէրիլմէսինի թալէպ էտիյօր իսէ տէ ինկիլիզ հիւքիւմէթի Ճէնուպի Աֆրիգա միւսթէմէքէսինին ումուրը տախիլիյէսինէ գարըլմաղա հալա լուզոււմ հիսս էթմէմէքտէ տիր։ — Մեֆսիգոսա Հուէրթանըն օրտուսու իլէ մէշրութիլէթ թարաֆտարլարը արասընտա միւսատէմէ վուգու պուլմուշ օլուպ պիր տէֆասընտա սօնրաքիլէր՝ Հուէրթանըն օրտուսուա դալիպ կէլէրէք անլէրին էլինտէն էփէյի մուհիմմաթը հարպիյէ դապթ էյյէմիչլէր տիր։ Տիկէր միւսատէմէտէ տախի մէշրութիլէթ թարաֆտարլարը դայաթ վէրէրէք մէվգիլէրինի դայ էյլէմիշ տիրլէր։ — Մ. Ամէրիգա րէիսի Մր. Ուիլսընըն իքիւնճի քէրիմէսի Միս ճէսի Ուիլսընըն Մր. Ֆրանսիս Մէյր իլէ նիքեահը կէչէն հաֆթանըն սալը կիւնիւ Ուօշինկթընտա Հուայթ հստա նամ սարայտա իճրա օլունմուշ տըր։ 1,000 գատար տալէթիլէր հաղըր օլտուղու հալտա 10 տագիգէ սիւրէն մէրասիւմ իլէ նիքեահ՝ ագտ էտիլմիշ վէ անտէն սօնրա իճրա օլունան չէնլիքլէր ալարասընտա կէլին վէ կիւվէյի միւսաֆիլէրլէրին խապէրի օլմատըղը հալտա, «Պալալը» եօլճուլուղու իշիւն չէքիլիպ չէհրտէն միւֆարագաթ էթմիլլէր տիր։

Պիր Պաղգան իրքիժագրնա տաիր պաղը իփ-
շաաթ վուգու պուլմուշ տըր, կէօյա քի Պալ-
գան հիւքիւմէթլէրինին մուգավէլէ ի ասքէ-
րիյէսի իմզա էտիլտիյի սըրաւարտա Բուսիա
հիւքիւմէթի տէ Սըրպիսթան, Պուլղարիսթան
վէ Գարասաղ իլէ Ավսթրիա ալէյհինտէ պիր
մուգավէլէ ի ասքէրիյէ ագտ վէ իմզա էլլէմիշ
տիր: Ավսթրիա մաթպուաթը պու իփշաաթ
իլէ մէշղու պուլունույօր վէ Մաճար Տէլէկէ-
սիօն մէճիսինտէ խարիճիլէ նազըրընտան պու
պապտա իզահաթ թալէպ օլունմուշ տըր:

Պիր խապհէրէ կէօրէ Սօֆիատա գրալ Ֆէր-
տինանտ վէ անըն խանէտանը ալէյհինտէ օլ-
մազ վէ Գօպուրկ խանէտանընը Պուլղար թախ-
թընտան թէպիտ էթմէք իւզրէ թէյէքքիւլ
էթմիշ պիր խաֆի ճէմիյէթ քէշֆ էտիլմիշ տիր:

Ֆրանսա հիւքիւմէթի պիր թաղըմ իհթի-
յաճաթը զարուրիյէնին թէսվիյէսի իլին պիր
միլեար իւշ երւզ միլեօն ֆրանզ պիր իսթիզ-
րազ ագտընա գարար վէրմիշ վէ պու խու-
խուսուտա մէպուսան մէճիսինտէ պիր լաիհա
թագաթիմ էլլէմիշ տիր: Մէճիս պու իս-
թիզրազտան տօլայը թէրէտտիւա կէօսթէր-
տիյինտէ մէսէլէ պիր էմիյէթ մէսէլէսի է-
տիլմիշ վէ 265 ընէ գարշը 290 ընէ իլէ գա-
պինէ մաղուպ տիւլիւպ իսթիֆասընը վէրմէյէ
մէճպուր օլմուշ տըր:

ՏԱԽԵԼԻ

Արեան հեյքի ի աւհերիյեաի.— Օսմանը հիւ-
քիւմէթինին՝ Օսմանը օրտուսընտա իճրա է-
տիլէճէք իսլահաթա մուգավէլէթ էթմէք իւզրէ
Ալմանիատան ճէնէրալ Լիման Ֆօն Սանտէրսին
րիյասէթի ալթընտա ճէլպ էթմէքտէ պուլուն-
տուղու հէյէթ ի ասքէրիյէ վէ անա վէրիլէճէք
սէլահիյէթ մէսէլէսի՝ էվրօփա սիյասիյունը
վէ պիլիսասսա Բուսիա վէ Ալմանիա տիփլօ-
մաթլարը արասընտա մէվզուը միւզաքէրէ
օլմուշ տըր: Հէր նէ գատար պու հէյէթ ի աս-
քէրիյէլէ վէրիլէճէք սէլահիյէթլէր գաթիյէն
թէգարուրը էթմէմիշ իսէ տէ, չիմտիլիք պէր
վէճհ ի աթի տիր զանն օլունույօր: (1) Հէյէթ ի
ասքէրիյէնին ընէսի ճէնէրալ Լիման Ֆօն Սան-
տէրս՝ Օսմանը օրտուսընտա պիրինճի ֆէրիզ-
լիզ բիւթպէսինի իհրազ էտիպ Տէրսատէթ
պիրինճի գօլ օրտուսը գօմանտանըղընա թա-
յին օլունաճազ վէ պիր գօլ օրտու գօմանտա-
նընըն հաիզ օլտուղու պիլ ճիւմէ սէլահիյէթ-
լէրէ մալիք օլաճազ տըր: (2) Լիվալար սիվա-

րի ալայարը վէ գըթաթը ֆէննիյէ՝ Ալման
զապիթանը թարաֆընտան իտարէ էտիլէճէք
տիր: (3) Հէյէթ ի ասքէրիյէ րիյասէթի՝ օրտու-
նըն թէյէթլաթը ումուդիյէ րիյասէթինի տախի
տէրուհտէ էտէճէք, վէ Հարպիյէ նէզարէթին-
տէ հէնիտէն թէյէքքիւլ էտէն Շուրա ի Ալի ի
Ասքէրինին աղասը օլաճազ տըր: (4) Մուխ-
թէլիթ պիր Լիվատա գօմանտանըղ մէվզիինէ
թային օլունաճազ Օսմանը զապիթլէրէ Ալման
զապիթլէրի տախի թէրֆիզ օլունաճազ տըր:
(5) Հէյէթ ի ասքէրիյէյէ տախիլ օլաճազ զապի-
թանըն թայինի՝ ընէսէ աիտ պիր մէսէլէ տիր:
Կէօրիւնիյօր քի, օրտուը իսլահ էթմէյէ մէմուր
օլան պու հէյէթ ի ասքէրիյէյէ վասի սէլահիյէթ-
լէր վէրիլմիշ տիր: Բուսիա պաշ վէքիլի Մ.
Գօգօվցէվ՝ Պէրլինտէ պուլունուր իքէն Մ. Պէթ-
ման Հօլվէկէ պու Ալման հէյէթ ի ասքէրիյէ-
սինտէ վէրիլէճէք օլան սէլահիյէթլէրին թախտիտ
օլունմասընը տօսթանէ թէմէննի էթմիշ տիր:
Պաղտատ խաթթը իլէ զաթէն փէք պէօ-
յիւք պիր նուֆուզ էլաէ էթմիշ օլան Ալմանի-
անըն, չիմտի պիրտէ Տէրսատէթ ֆըրգա գօ-
մանտանըղընը ալմասընը՝ աթի իթիպարըլէ
փէք մուճիպ ի էնտիշէ կէօրիւյօրար: Պիր խա-
պէրէ կէօրէ Բուսիա հիւքիւմէթի Ֆրանսա վէ
ինիլիթէրանըն տախի մուվաֆապաթընը ալմըշ
օլարազ պու մէսէլէտէ Ալմանիայա գարշը տա-
հա գաթի պիր մէսէլէք թագիպ էտէճէք վէ
իթիլաֆը Միւսէլլէս տէվլէթլէրի նամընա
սէյլէյէճէք տիր: Ճէնէրալ Լիման Ֆօն Սան-
տէրս՝ պիր հաֆթատան պէրու Պէրլինտէ
պուլունմագտա օլուպ կէրէք Հարպիյէ նէզա-
րէթի վէ կէրէք Օսմանը սէֆարէթ խանէսիլլէ
մէմուրիյէթինէ միւթէալլըզ պիր թագըմ միւ-
զաքէրաթ իճրա էլլէմէքտէ տիր: Միւլարիլէյհ
հագընլարտա իսթանպուլա կէլիպ մէմուրիյէթի-
նի տէրէօհտէ էտէճէք տիր:

Միսթհէնիլի.— Սատրազամ Սաիտ Հալիմ
փաշա, Տախիլիյէ նազըրը թալէաթ պէյ, վէ
Ատիլիյէ նազըրը Իպրահիմ պէյ, հաֆթա զար-
ֆընտա էտիրնէյէ գըսսա պիր սէյեսհաթ իճրա
էլլէմիշ տիրլէր: Սատրազամ վէ նազըրլար
տէպտէպէլէր իլէ իսթիզպալ օլունմուշլար վէ
անլէրին չէրէֆինէ պէլէտիյէ տաիթսինտէ պիր
զիյաֆէթ քէչիտէ օլունմուշ տըր: Սօնրա պիր
ալայ թէյէթիլ օլունարազ Սուլթան Սէլիմ ճա-
միսինէ կիտիլմիշ, վէ սօն մուհտրէպէտէ սըր-
գաթ օլունուպ թէքրար իսթիրտատ օլունան
Սուլթան Մահմուտուն իլլէմէլի կէօմէյի, մէ-

րասիմ ի մախսուսէ իլէ եւրինէ վաղ օլունմուշ տըր լինթիսապաթ մէսէլէսինտէն տօլայը Հարմանլըտա պուլունան Պուլղար իարիճիյէ նազըրը Մ. Կէնաարէֆ պու զիյարէթտէն իսպէրտար օլարագ թալէաթ պէյ Մուսթաֆա Փաշասա քէնտիսիյէ միւլագաթա տավէթ էյլէմիլ վէ թալէաթ պէյ Մուսթաֆա Փաշայա ասղիմէթ Գեմէրէք Պուլղար իարիճիյէ նազըրը իլէ միւլագաթ էթմիլ տիր իչպու միւլագաթա մուհաճիրլէր մէսէլէսի մէվզու ը միւլագէրէ օլարագ թարաֆէյնճէ մէննունիյէթպախլ պիր սուրէթտէ հալլ օլունմուշ տըր Սատրաղամ վէ նազըրլարըն իսթանպօլա ավտէթինտէ Սիրքէճի սթասիօնունտա րէսմ ի թաղիմ իճրա օլունմուշ տըր Ստալար մէսէլէսի հագգընտա Լինտրա Սիւֆէրա գօնֆէրանսընտա Սըր էտուըրտ Կրէյ՝ էքսէրիյէթ ի էհալիսի Րուս օլան ատալարըն Եունանիսթանա թէրք օլունմասընը թէքլիֆ էթմիլ վէ տիկէր տէվլէթլէր տախի պունա իթիրագ էթմէմիլլէր իտի Շիմտի էյէր պէր կիւճիւք չըգարսա, օտա Օսմանլը հիւքիւմէթինտէն չըգաճագ տըր, զիրա Միտիլի վէ Սագըզըն հէր հալտա Թիւրքիա հաքիմիյէթի ալթընտա գալմասընը խտտիա էթմէքտէ տիր Օսմանլը հիւքիւմէթի Լօզան մուհաճէտէսի մուճէպինճէ, Թարապուսըն Ղարպտան պիլճիւմլէ ասաքիրի չէքմիլ օլտուղունտան, իթալիա հիւքիւմէթինի՝ թահթ ը իչղալընտա պուլունան Րօտօս վէ տիկէր ատալարը թախիյէ էթմէյէ տավէթ էյլէմիլ տիր ՝ Անատօլու իւզէրինտէն Գահրէյէ տօղրու ուչմագտա օլան թէյյարէճի Տօքուր՝ Փարիզտէն պէրու 4000 քիլօմէթրօ հօլ քէստիքտէն սօնրա Առանա ճիւլարընտա Տավրոս տաղլարը իւզէրինտէ ուչար իքէն չէտիտ պիր ֆուրթունայա թուլթուլարագ սուգուլ էթմիլ տիր Պէրէքէթ վէրսին սուգուլ էթտիյի եէր օրմանլըգ օլուպ քէնտիսի գարարտիտէ օլմամըլ տըր, լաքին ալաթը իսարապ օլմուշ տըր Սուգուլթտան սօնրա Տօքուր պիր քէօյլիւյիլ թէյյարէնին հանընա պէքճի գօյարագ քէնտիսի ալաթընը թամիր էտէպիլմէք իչիւն լազըմ օլան լէվազըմաթը թէտարիք էթմէք իւզրէ Ատանայա տօղրու հարէքէթ էթմիլ տիր Քէօյլիլ՝ թէյյարէնին պաշը ուճունտա սիկարա իչէր իքէն պէնզլին մախլէնի աթէլ ալմըլ վէ թէյյարէ պիւս պիւլթիւն իչէ հարամագ պիր հալէ կէլմիլ վէ իսթիյաթարը պէքճի տախի պիր գալ հէրինտէն հանմըլ տըր ՝ Վէտրին իսմինտէ իքինճի պիր

Ֆրանսըգ թէյյարէճի տախի իսթանպօլա տօղրու կէլմէքտէ տիր Մէրզում Վիէննատան ուչարագ Սօֆիայա տօղրու հարէքէթ էթմիլ տիր ՝ Օսմանլը Միւտաֆաա ի Հուգուգ ը Նիսվան ճէմիյէթի ազասընտան վէ «Գատընլար տինհասըն» զագէթասը մուհարրիլէրինտէն Պէլգիս Շէվքէթ հանըմ՝ Այսթէֆանօստա քիտին թէյյարէ սթասիօնունտան Օսմանլը թէյյարէսի իլէ իսթանպօլ իւզէրինէ ուչմուշ տըր Օսմանլը Միւտաֆաա ի Հուգուգ ը Նիսվան ճէմիյէթի ազալարը ճէմիյէթին խուսուսի պայրաղը վէ գըրմըզը րօզիլէթլէ միւզէյէն օլան օթօմօպիլլէրէ պինէրէք Այսթէֆանօսա կէլմիլլէր վէ իլք տէֆա օլարագ պիր Թիւրք հանըմըն թէյյարէ իլէ ուչտուղունտա հազըր պուլունմուշար տըր Պէլգիս Շէվքէթ հանըմ՝ թէյյարէ իլէ ուչտուղուն էմնատէ գըրմըզը վէ պէյագ գօրտէլար իլէ պաղլանմըլ օլարագ աթտըզը գարթլարտա, պիւլթիւն Օսմանլը իսանըմլարընը օրտույա պիր թէյյարէ իստա էթմէյէ տավէթ էթմիլ տիր ՝ Սատրագամ Սայիտ Հալիմ փաշայա՝ մուրասսա իմթիյաղ նիչանը Զաթ ը շահանէ թարաֆընտան իստա պուլունուլմուշ տըր ՝ Մէտինտէ, «Մէտրէսէ ի քիւլլիյէ ի իսլամիյէ» նամընտա թէյսիսի մուգարրէր օլան իսլամ տարիլֆինունընը թէմէլ թաշըր, Արապլարըն սէնէ պաշըր օլան Մուհարրէմ պիրտէ մէրասիմ ի մախսուսէ վէ մուլթանթանէ իլէ գօնուլմուշ տըր Մէքթէպին փրօղրամընը իհզար էթմէք՝ Արապ մէշահիր ի մուհարրիլիյինտէն Ապտիւլ Ազիզ Զավուլա թէվտի օլունմուշ տըր Մէքթէպին ինչասը իչիւն 30,000 լիրա վէ սէնէվի մէսարիֆաթը իչիւն 10,000 լիրա թախիս օլունմուշ տըր ՝ Հիւքիւմէթ՝ պիլ իտսսա էրմէնիլէրին ատէտինէ տաիր ոսհիհ պիր մալիւմաթ էլաէ էթմէք արզուսընտա պուլունտուղունտան կէնի պիր թահիր ի նուլթուս էմր էթմիլ տիր ՝ իսթանպօլ ֆօյիս Միւտիրի Ազմի պէյ՝ Ատանա վալիլիյինէ թային օլունմուշ տըր ՝ Փարիզտէ պուլունուպ իթթիհատըն իսսըմլարտան օլան Շէրիֆ փաշանէլը էթմէքտէ օլտուղու Մէշրուլիլէթ նամ զագէթասընտա, իթթիհատ վէ Թէրագընըն վէ պինաէնալէյհ հիւքիւմէթ ի հազըրէնին, պիլճիւմլէ մէմայիք ի իսլամիյէտէ իսլամլարը էվրօփալըրար ալէյինտէ պիրլէշտիրմէյէ վէ իլք էվրօփա մուհարէպէսի գուհուրունտա գըյամ էթմէյէ թէվիլ էթտիյինի հազտրգտան սօնրա էվրօփայա վէ Ֆրանսայա՝ Թիւրքիայա փարա

ի գրազ էթմէմէքլիյի թաւսիյէ էթմիշ տիր : Թանին զազէթասը պունարըն իֆթիրա օլտու- նու սէօյէյէրէք վաթանընա պու եօլլա խըյա- նէթ էսէն Շէրիֆ փաշայը զայէթ շէտիտ վէ աճը պիր լիսան իլէ թէնգիա էթմիշ տիր :— Օսմանլը-Պուլղար հուսուտընտա Եէնի Մուս- թաֆա փաշա իսմինտէ պիր շէնր եափըլմագտա օլուպ հիւքիւմէթ գօնաղընըն թէմէլ թաշըսը՝ Սատրապամ վէ նազըրլարըն էտիրնէյի զիյա- րէթլէրի էսնասընտա վազ օլունմուշ տըր :— Հիւսէյին Ճահիտ պէյ, իսթիզրազ վէ իսլահաթ մէսէլէլէրիյէ ալագատար խուսուսի պիր մէ- մուրիյէթլէ էվրօփայա ազիմէթ էթմիշ տիր :— Ամէրիգա սէֆիր ի ճէտիտի Մր. Թօ Մօրկըն՝ իսթանպօլա վասըլ օլուպ Սատրապամ թարա- ֆընտան գապուլ օլունմուշ տըր : Հուգուրը շահանէյէ տախի պէրվէճհ ի մէթմատ գապուլ օլունաճագ տըր :— Հիւքիւմէթին 1329 սէնէ ի մալիյէսի Աղօսթօս նիհայէթինէ գատար օլան վարիտաթը՝ 13,447,000 լիրա օլմուշ տըր քի կէչէն սէնէնին այնի միւստէթինէ նիսպէթէն 663,000 լիրա գատար պիր ֆազլա վար տըր :—

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

Էրմեկնի խաղաքը.— Ախրէն Պապը Ալիյէ Բուսիա վէ Ալմանիա հիւքիւմէթլէրի թարա- ֆընտան թէպլիղ օլունան իսլահաթ փրօթէսի պէրվէճհ ի աթի խուսուսաթտան իպարէթ տիր : (1) Իսլահաթըն թաթպիզինէ պիր Օս- մանլը միւֆէթթիշ ի ումումիսի նէզարէթ էյլէ- յէճէք տիր : (2) Պու միւֆէթթիշ ի ումումիյէ իքի էճնէպի միւշալիթ թէրֆիզ էտիլէճէք վէ միւֆէթթիշ պունլարըն մուվաֆագաթը օլմագ- սըզըն հիշ պիր շէյէ գարար վէրէմէյէճէք տիր : (3) Միւֆէթթիշ ի ումումի իլէ միւշալիթլէր արասընտա իսթիլաֆ զուհուր էտէրսէ սօն գարարը՝ սիւֆէրա ի էճնէպիյէ իլէ միւզաքէրէ էթտիքտէն սօնրա Պապը Ալի վէրէճէք տիր : (4) Միւշալիթլէրին միւստէթ ի մէմուրիյէթլէ- րի պէշ սէնէ օլաճագ տըր : (5) Պապը Ալի՝ պիւթիւն իտարէ մէճլիպլէրինի պիր մէճլիսէ իֆրաղ էթմէք իչիւն պիր իսլահաթ փրօղրամը հազըրլալայաճագ տըր : Պու մէճլիսի ումու- միտէ մէնաֆի ի մահալլիյէյէ ախտ պիւճլւմէ խուսուսաթ միւզաքէրէ օլունաճագ վէ Իսլամ վէ փրիսթիան ազալարըն ատէտի պիրիպիրինէ միւսալի օլաճագ տըր : (6) Էրմէնիսթանտաքի մէմուրլարըն նըսֆը Միւսլիման վէ նըսֆը Բը- րէսթիան օլաճագ տըր : Պու փրօթէ Էրմէնիս-

թան վիլայաթընըն պիր էյալէթէ թանվիլ օ- լունմասընը ֆարզ էտիյօր : Պապը Ալիին պու փրօթէյի գապուլ էթմէտիյինի էվլէլէճէ եազմըշ իտիք : Փարիզտէ էվրօփանըն միւսթէլիֆ ճի- հէթլէրինտէ պունլունան Էրմէնի մուհիպպլէրի գօմիթէլէրի նամընա իզամ օլունան մուրախ- խասլար թարաֆընտան պիր իճթիմա ազտ է- տիլմիշ տիր : Պու իճթիմատա շու արզուլը միւպէյին պիր գարար իթթիխազ օլունմուշ տըր քի, շայէտ Պապը Ալի իսթանպօլ սիւֆէրասը թարաֆընտան եափըլան իսլահաթ փրօթէսինի գաթի սուրէթտէ րէտտ էսէրուէ, սիւվէլ ի մուազզամա՝ Թիւրքիայա փարա իգրազ էթմէ- սիւլէր վէ կէօմրիւք վէրկիսինին արթտըրլմա- սընա վէ էճնէպի թէպատան թէմէթթիւ վէր- կիսի ալմաղա տաիր օլան Թիւրքիանըն թալէ- պինի րէտտ էթսինլէր : Մուրախխասլար պուն- տան պաշգա իթթիխազ էյլէտիքլէրի մուգար- րէրաթ մուճէպինճէ մէնսուպ օլտուգլարը տէվ- լէթլէրտէն թալէպ էտէճէքլէր տիր քի, էվ- րօփա գօնթրօլու օլմագսըզըն իճրա էտիլէճէք իսլահաթ նէթաիճ ի մէշումէ թէվլիտ էթմէք- տէն պաշգա պիր շէյէ եարամայաճաղընտան, Պապը Ալիին իճրա էտէճէյի նազըս իսլահաթ- տան տօլայը մէսուլիյէթ գապուլ էթմէսինլէր : Թանին զազէթասը, պու միւսանսէպլէլէ «Մու- զիրր տօսթլար» իւնվանլը սէրմէզալէ նէշր է- տէրէք, պու Էրմէնի մուհիպպլէրին՝ Էրմէնի մէնֆաաթընըն տէյիլ, էճնէպի մէնֆաաթընըն տէլլալըղընը եափմագտա օլտուգլարընը պէյան էթտիքտէն սօնրա, տէվլէթէ մազարրաթը օլաճագ հէր հանկը պիր իճրաաթըն Էրմէնիլէր իչիւն տախի զարարըլ օլտուղունու պէյան էտիյօր : «Բէնսաի քէնտիմիզէ» սէրլէվիալը տիկէր պիր մէգալէտէ, Հիւսէյին Ճահիտ պէյ տէյօր քի, «Խարիճին թազեիգի իլէ էլտէ է- տիլէճէք պիր չօգ միւսաէտաթտան իսէ, տա- խիլտէ ճիտտի վէ սամիմի պիր անլալըշ իւ- զէրինէ իսթիհսալ օլունաճագ, վէ պիւնիսպէ ազ միւսաէտաթ իլէ գանաաթ էթմէք տահա ամէլի, տահա ֆաիտէլի, տահա քէստիրմէ տիր :» Հիւսէյին Ճահիտ պէյ՝ Էրմէնիլէրին մէ- պունանտա խտէտ ի նուֆուսլարընա կէօրէ մէպուսլարը օլմասը, վէ Էրմէնիսթան վիլա- յէթլէրինտէ Էրմէնիճէնին տախի րէսմէն գուլ- լանըլմասը մէսէլէլէրինին պիր անլալմա իլէ թէսվիյէ օլունապիլէճէյինի սէօյէյօր :

Զաւեկն Փաքրիզ հագրէքիլիկն քեհեթիսնաւե.— Էրմէնի եէնի ֆաթրիգի Ս. Զաւէն՝ «Իսլամ կէնճ-

լէր» ի թարափընտան իմզա էտիւմիշ պիր թէհ-տիանամէ ալմըշ տըր: Պու թէհտիանամէ փաթ-րիգ հազրէթլէրինի, հազարէթամիզ սէօլլէրլէ՝ հիւքիւմէթին վէ միլլէթին իշինէ գարըշմամա-ղա տավէթ էտիւպ աքսի թագաիրտէ «Օս-մանլը իսլահ ֆէտաքեար կէնճլէրէ թէրէթթիւպ էտէճէք վաղիֆէնին աշիքեար օլտուղունու վէ անըն իճրասընըն կէճիքմէյէճէյինի» պէյան էյլէ-միշ տիր: Իշիթտիյիմիզէ նազարէն իսթան-պօլ մուհաֆըզլըը, պու թէհտիանամէյի հօլլայանլարը պուլմաղա չալըշյօր: Թանկն ղազէթաուը պու թէհտիանամէյի իրսալ էտէն-լէրի թագպիւն էթտիքտէն սօնրա, պունուռն անճագ տէվլէթէ վէ միլլէթէ խասըմ օլան պիր քիմսէ թարափընտան հազըլապիլէճէյինի, ղի-րա պու հարէքեաթ էվրօփալըլարը գօնթրօլ ֆիքրինտէ տահա ղիյատէ իսրար էթմէլէրինէ հարայաճաղընը սէօլլէյօր: Տիկէր թարափտան պու թէհտիանամէլէր էրմէնիլէր իւզէրինէ փէք ֆէնա պիր թէէսիր պրազմըշ տըր:

Միսթէնկիլի.—Մաղաքիա Արքիպսի. Օր-մանեան՝ Մըսըր Գաւառական Ընդհանուր Ժո-ղովընըն էքսէրիյէթ ի արասըլա Մըսրա Առաջ-նորդ ինթիխապ օլունմուշ իսէ տէ, սըհէթինին ատէմ ի միւսատէսի հասէպիլլէ վէ տօգթօրլա-րըն թավսիյէսիլլէ գապուլ էտէմէմիշ տիր:—Տախիլիյէ նազըրը Թալէաթ, Ատլիյէ նազըրը Շիւքրի, վէ էվգաֆ նազըրը Խայրի պէյլէր, փաթրիգխանէյէ իատէ ի վիզիթա էթմիշ տիր-լէր:—Պուլանըզ առաջնորդը Սահակ վարդա-պետին թէվգիֆ օլունտուղունու էվլէլէճէ հազմըշտըզ: Պու հարաքէթ փաթրիգխանէնին իմթիյաղաթընա մուղայիր օլտուղունտան, Խառն Ժողով հիւքիւմէթէ միւրաճէաթ էտիւպ վարդապետին սալը վէրիլմէսինի թալէպ էթ-մէյէ գարար վէրմիշ տիր:—Մուշտա պիր մէք-թէպ թէէսիս օլունմասը իշին Տիկին Թա-գուհի էքօնօմուփօլ 5300 ֆրանգ եանի 265 ֆրանսըզ լիրասը իհտա էթմիշ տիր:—Պիթ-լիսէ թապի Դատուն իսմինտէ սըրֆ էրմէ-նիլէր իլէ մէսքիւն պիր նահիյէյէ, Խալիլ իս-մինտէ պիր միւսթէպիւս Բիւրտ՝ միւստիր թա-յին օլունմուշ օլտուղունտան էհալիսի պու թէրթիպէ գարըշ չէտիտէն չիքեայէթ էթմիշ տիր:—Բումէլիտէն կէլէն մուհաճիրլէրին էր-մէնիսթանտա հէրլէշտիրիլմէսինտէն տօլայը փաթրիգխանէ պունտան էվլէլ չիքեայէթ էթ-միշ վէ հիւքիւմէթ տախի էրմէնիսթան ճիհէթ-լէրինէ մուհաճիր կէօնտէրմէյէճէյինի վատ

էթմիշ իտի: Լաքին պու վատա բաղմէն եինէ մուհաճիրլէր կէօնտէրիլմէքաէ տիր: փաթրիգ հազրէթլէրի պու մէսէլէ իշին Սատրաղամա թէքրար կէօրիւլէճէք տիր:—Եալընըզ Պաքու չէհրինտէ (Դաֆգասիա) Կրքակաւ Յօնէ իշին թօփլանըլան իանէ Նոյ. 1է գատար 45,000 րուպլի օլմուշ վէ Դաֆգասիանըն տիկէր չէհր-լէրինտէ տախի հիւզ պիւնլէրճէ րուպլի իանէ թօփլանմըշ տըր:—Թաւփիւ ի էֆֆեար պիր մէ-գալէսինտէ Բումէլիտէ պուլունան էրմէնիլէ-րին մուհարէպէ էսնասընտա տէվլէթէ խիյա-նէթ էթտիքլէրինէ տաիր պիր իյուաթտա պուլունմուշ օլտուղունտան, էտիրնէ առաջ-նորդը Դուրեան Ղեւճուզ հպիսկոպոս, էհա-լիսի նամընա պու իֆթիրայա չէտիտէն փրօ-թէսթօ էթմիշ տիր:

ՓՐՕ. ՃԷՄԱԱԹԸ

Առեսաքեր կէլէն սէնէ իշին եէնի պիր թէր-թիւպ հափմըշ տըր: Շէօլլէքի վեր. Յ. Ճէճիգ-հան վէ վեր. Ա. Շմաւոնեան՝ միւլէլիֆլէր մա-գամընտա վազթլարընըն պիր գըսմընը անա վէրէճէքլէր, վէ ղազէթանըն իգթիսատի ի-տարէսինի վահան էֆ. Մատթէոսեան տէրիւ-տէ էտէճէք տիր: Առեսաքերին պու եէնի թէր-թիւպլէր իլէ էհալիմիզ արասընտա տահա ղի-յատէ գապուլիյէթ պուլաճաղընա էմին իզ:—Նոյ. 27յէ միւսատըֆ ֆէնչչէնպիւն հիւնիւ Թարսուստա Սէնթ ֆօլզ ինսթիթիւթ գօլէճի-նին նըսֆ Յոքիւեան ղիյնէթի փէք մութան-թան պիր սուրէթտէ իճրա էտիլմիշ տիր: 0 միւնասէպէթլէ Տօգ. Ա. Նազգաչեան տախի Այնթապ Մ. Թ. Գօլէճի թարափընտան պիր Անրիյաջուցից մագամընտա հազըր պուլունուպ պիր նուլթզ իրատ էյլէմիշ տիր: Մէզքիւր միւ-էստէսէյի վէ անըն միւսինն վէ միւլէթէրմ րէիսինի Բանկիւլա տախի պու միւնասէպէթլէ թէպրիք էտէր:—Տօգ. Կիլ նամ մէչհուր պիր սէյեան Ասիա վէ Աֆրիգատա պիր չօգ մէմլէ-քէթլէր կէզմիշ օլարագ պու կիւնլէրտէ Տէրի-սատէթտէ պուլունույօր: Միւմալիէյի Բօպէրթ Դօլէճտէ նուլթզ էտէրէք Աֆրիգանըն ճիւճէ գալմաթը վէ ատէմ հէյէնլէրի հազընտա սէօլլէմիշ տիր:—Տօգ. Թրէյսի՝ Անաթօլիա Գօլէճին ըիյասէթինտէն իսթիֆա էթմիշ օլուպ, Տօգ. Հուայթ միւմալիէյին հէրինէ րէիս ին-թիլիսապ էտիլմիշ տիր:

Միսթիւ ի մեւուշ վի տանիպ ի խնթիյազ

Յ. Գ. ԳՐԻԴՈՐԵԱՆ

Կ. ՎԷ Մ. ԲԷՇԵՇԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍԱՐ

Տէրխասաթէր, Մահմուտ փաշա, Բիւրճի խան Նօ. 32—34